

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

Evidenčné číslo: 101006/B/2014/3687333691

**SPOLUPRÁCA ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY A TRETIEHO
SEKTORA V OBLASTI SOCIÁLNYCH SLUŽIEB**

Bakalárska práca

Bratislava 2014

Katarína Vörösová

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

**SPOLUPRÁCA ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY A TRETIHO
SEKTORA V OBLASTI SOCIÁLNYCH SLUŽIEB**

Bakalárska práca

Študijný program: Financie, bankovníctvo a investovanie

Študijný odbor: Financie, bankovníctvo a investovanie

Školiace pracovisko: Katedra financií

Vedúci záverečnej práce: Ing. Zuzana Neupauerová, PhD.

Bratislava 2014

Katarína Vörösová

Ekonomická univerzita v Bratislave
Národohospodárska fakulta

PRIHLÁŠKA NA ZÁVEREČNÚ PRÁCU

Meno a priezvisko študenta: Katarína Vörösová
Študijný program: Financie, bankovníctvo a investovanie (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., externá forma)
Študijný odbor: 3.3.6 Financie, bankovníctvo a investovanie
Typ záverečnej práce: Bakalárska záverečná práca
Jazyk záverečnej práce: slovenský

Názov: Spolupráca územnej samosprávy a tretieho sektora v oblasti sociálnych služieb
Anotácia: Práca je zameraná na identifikáciu súčasného stavu zabezpečovania sociálnych služieb na Slovensku v rámci preneseného výkonu štátnej správy na nižšie vládne úrovne.

Vedúci: Ing. Zuzana Neupauerová, PhD.
Oponent: Ing. Juraj Válek, PhD.
Katedra: KF NHF - Kat. financií NHF
Vedúci katedry: prof. Ing. Pavol Ochotnický, CSc.

Dátum schválenia: 13.03.2012

podpis študenta

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že na bakalárskej práci som pracovala samostatne na základe vlastných teoretických a praktických poznatkov, konzultácií a štúdia odbornej literatúry, ktorej úplný prehľad je uvedený v zozname použitej literatúry

.....

ABSTRAKT

VÖRÖSOVÁ, Katarína: *Spolupráca územnej samosprávy a tretieho sektora v oblasti sociálnych služieb* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta, Katedra financií. Vedúci záverečnej práce: Ing. Zuzana Neupauerová, PhD. – Bratislava: NHF, 2014, s. X

Práca je zameraná na identifikáciu súčasného stavu zabezpečovania sociálnych služieb na Slovensku v rámci preneseného výkonu štátnej správy na nižšie vládne úrovne. Práca je rozdelená do 5 kapitol. Obsahuje 9 grafov, 21 tabuliek a 6 schém. Prvá kapitola sa zaoberá vymedzením jednotlivých pojmov, čo je to sociálna služba, aké základné druhy a formy sa poskytujú v súčasných podmienkach Slovenskej republiky. Obsahuje stručnú charakteristiku kompetencií štátnej správy a územnej samosprávy v oblasti ich poskytovania. V závere prvej kapitoly sa venujeme tretiemu sektoru – novému segmentu národného hospodárstva, úlohou ktorého je doplnenie činnosti štátu v sociálnej oblasti, kde štát už zlyháva. V druhej kapitole opisujeme čiastkové ciele práce, pomocou ktorých dosiahneme hlavný cieľ bakalárskej práce. Tretia kapitola sa zaoberá opisom spolupráce územnej samosprávy a tretieho sektora vo všetkých samosprávnych krajoch Slovenskej republiky, ako aj spôsoby ich financovania. Štvrtá kapitola sa zaoberá analýzou zabezpečenia sociálnych služieb v dvoch konkrétnych mestách Slovenska – v Bratislave a v Košiciach. V záverečnej kapitole uvedieme zistenia získané analýzou danej problematiky, prípadné nedostatky a poskytujeme možnosti ich riešenia.

Kľúčové slová:

decentralizácia, spolupráca, štát, územná samospráva, obec, tretí sektor, sociálne služby, prijímateľ sociálnej služby, poskytovateľ sociálnej služby, nezisková organizácia, verejná správa, kompetencie

ABSTRACT

VÖRÖSOVÁ , Katarna : *Collaboration local government and the third sector in social services* - University of Economics in Bratislava . The Department of Finance. Thesis Supervisor : Ing . Zuzana Neupauerová , PhD . - Bratislava : NHF , 2014, X pp.

The work is aimed at identifying the current state of provision of social services in Slovakia within the transferred state administration to lower levels of government . The work is divided into 5 chapters . Contains 9 graphs , 21 tables and 6 schemes . The first chapter deals with the definition of various terms , what is a social service, what basic types and forms are provided in the current conditions of the Slovak Republic . Contains a brief description of competences of state administration and local government in their delivery. At the end of the first chapter is devoted to the third sector - a new segment of the national economy , whose task is to supplement the actions of the state in the social sphere, where the state is already failing. In the second chapter we describe the milestones of work by which we achieve the main objective of the thesis . The third chapter deals with the description of local government cooperation and the third sector in all autonomous regions of Slovakia , as well as how it is financed . The fourth chapter analyzes the security for social services in two specific cities in Slovakia - Bratislava and Košice. The final chapter lists the findings from an analysis of the issue , potential gaps and provide them opportunities of solution..

Keywords :

decentralization , collaboration , state , local self-government , community, third sector , social services , recipients of social services, the social services , non-profit organization, public administration , competence

OBSAH

Úvod.....	8
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	10
1.1 Systém sociálnej ochrany na Slovensku.....	12
1.1.1 Sociálne služby ako súčasť sociálnej ochrany na Slovensku.....	14
1.1.2 Všeobecná charakteristika sociálnych služieb.....	15
1.1.3 Oblasti, druhy a formy poskytovaných sociálnych služieb.....	16
1.1.4 Kompetenčný model poskytovania a financovanie sociálnych služieb.....	17
1.2 Vznik tretieho sektora a jeho súčasný stav v dôsledku zmien spoločnosti.....	21
1.2.1 Vymedzenie základných charakteristík, úloh a funkcií tretieho sektora....	22
1.2.2 Sociálne služby poskytované tretím sektorom na Slovensku.....	27
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania.....	29
3 Spolupráca tretieho sektora a územnej samosprávy v oblasti sociálnych služieb.....	32
3.1 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb v Trenčianskom samosprávnom kraji.....	33
3.2 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb v Trnavskom samosprávnom kraji.....	35
3.3 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb v Bratislavskom samosprávnom kraji.....	36
3.4 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb Prešovského samosprávneho kraja.....	40
3.5 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb v Nitrianskom samosprávnom kraji.....	42
3.6 Analýza sociálnych služieb, sociálnych poradenských a prevenčných aktivít v Banskobystrickom samosprávnom kraji.....	44
3.7 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb Žilinského samosprávneho kraja.....	46
3.8 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb Košického samosprávneho kraja.....	48
4. Finančné zabezpečenie sociálnej pomoci a poskytovaných sociálnych služieb vo vybraných mestách Slovenska.....	50
4.1 Finančné zabezpečenie sociálnych služieb mesta Košice.....	50

4.2 Komplexná starostlivosť o sociálne znevýhodnené skupiny občanov v kompetencii mesta Bratislava.....	54
5 Diskusia.....	59
Záver.....	61

ÚVOD

System sociálneho zabezpečenia a oblasť poskytovania sociálnych služieb v Slovenskej republike prešla od obdobia pred rokom 1989, teda od štátneho paternalizmu k ich postupnej decentralizácií.

Decentralizácia poskytovania sociálnych služieb zo štátu na samosprávy bol prvým krokom v procese reformy sociálnych služieb. Základným poslaním decentralizácie bolo dosiahnutie zmeny vo vzťahu medzi občanom – prijímateľom a poskytovateľom služby, občan prestáva byť iba pasívnym účastníkom v uvedenom vzťahu. Reforma verejnej správy musí znížiť rozdiely v objeme verejných financií smerujúce do jednotlivých regiónov Slovenska, zvýšiť kvalitu a zlepšiť miestnu dostupnosť poskytovaných sociálnych služieb. Ďalším cieľom bolo zvýšenie rozsahu poskytovaných sociálnych služieb, pretože ide o verejnú službu, v rámci ktorej prevláda dopyt nad ponukou služieb všetkého druhu.

Po decentralizácií v oblasti poskytovania sociálnych služieb sa začala presadzovať zásada vzájomnej pomoci a podpory. Konkrétna sociálna aktivita musí odrážať potreby a podmienky miestneho obyvateľstva a musí byť zabezpečená tým, kto je najbližšie k danému sociálnemu problému. V súčasnosti jedným z týchto subjektov sú samosprávne kraje Slovenskej republiky. Samosprávne kraje ako samostatné územné a správne celky Slovenskej republiky majú zákonom určenú a vymedzenú povinnosť starať sa o rozvoj svojich území, chránenie práv a záujmov obyvateľstva a o zabezpečovanie ich potrieb. Každý samosprávny kraj Slovenskej republiky musí vypracovať dokument nazývaný ako Konceptia rozvoja sociálnych služieb, v ktorom sa analyzuje súčasný stav v oblasti poskytovania sociálnej pomoci, sociálnych služieb a stanovujú sa ciele pre ďalšie obdobie tak, aby boli v súlade s potrebami regiónu, s rozpočtovým programovaním a s Národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb, zverejnené Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Ďalším významným subjektom v oblasti zabezpečenia sociálnych služieb je sektor neziskový, označovaný aj ako tretí sektor. Vzniká v priestore medzi súkromným a štátom vytvoreným sektorom, uspokojuje dopyt po tzv. verejných statkoch, ktoré nevie, či nechce zabezpečiť ani vláda a ani komerčné subjekty. Ich budúcnosť vyplýva zo snahy vyspelých štátov k znižovaniu podielu štátnych inštitúcií na priamom výkone správy a služieb. Existencia tohto sektora stále naráža na finančné problémy, keďže ich

poslaním je podporovať určité verejnoprospešné ciele v rámci vopred určenej misie a nie dosahovať zisk. Organizácie tretieho sektora neustále musia premýšľať o spôsobe finančného zabezpečenia ich nákladov a o efektívnom využívaní získaných finančných prostriedkov.¹

¹ BUKOVÁ, S. 2012. *Financovanie tretieho sektora v SR výzvy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012. s. 6 ISBN 978-80-225-3415-4.

1. SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ

Pojem sociálne služby sa používa na označenie prostriedkov rozličných sociálnych subjektov zacielené na potreby ľudí sociálneho charakteru, ktorí by sa bez ich poskytnutia ocitli v stave sociálnej núdze, prinajmenšom v jeho riziku. Predstavujú špeciálny súbor činností, ktoré sú zamerané na uspokojenie sociálnych potrieb ľudí, na ochranu pred ich sociálnym vylúčením a na podporu pri ich sociálnom začleňovaní. Z pohľadu štátu sú ekonomicky nákladnou aktivitou, z pohľadu prijímateľa sú významnou aktivitou, pretože mu pomáhajú zvládnuť sociálnu situáciu, v ktorej sa práve nachádza.²

Tradične sa vnímajú ako nepriame platby, sú opakom peňažných príspevkov. V podmienkach Európy je veľmi problematické jednotné vymedzenie pojmu sociálne služby, pretože sa na označenie toho istého pojmu rozličné krajiny používajú rozličné pomenovania (napr. sociálne služby, sociálna ochrana, sociálny blahobyt/starostlivosť a sociálna práca). Podľa najširšieho poňatia pojem sociálne služby sa používa ako súhrnné označenie sociálneho poistenia a programov sociálnej ochrany, teda na všetky tie intervencie, ktoré sa zvyčajne nazývajú ako „sociálne zabezpečenie“. Na pomenovanie situácie, kedy je potreba zvýrazniť osobný charakter poskytovanej sociálnej služby, jej zameranie na konkrétne potreby prijímateľa, navrhuje označenie osobné sociálne služby.

Prívlastok „osobné“ ich odlišuje od plnení pre skupiny ľudí, ktoré sú charakterizované nejakou spoločnou vlastnosťou, napr. pre nezamestnané osoby či od priamych platieb pre osoby so zdravotným postihnutím³. Podľa zákona o sociálnych službách⁴ v Slovenskej republike sa v prvom rade kladie dôraz na odbornosť činnosti, ktorou sa poskytovaná sociálna služba pomáha premôcť stav sociálnej núdze jednotlivca alebo rodiny. Následne sa vymenujú konkrétne typy nepriaznivých sociálnych situácií, na ktoré sa poskytovaná sociálna služba mieri. Systém sociálnych služieb na Slovensku

² SIVÁK, R. 2012. *Sociálny rozvoj a kvalita života v kontexte makroekonomickej nerovnováhy*. Bratislava: Trexima. 2012. s. 157. ISBN 9978-80-225-3398-0

³ REPKOVÁ, K. 2014. *Sociálne služby: zacielené na kvalitu (v kontexte zmien zákona o sociálnych službách od roku 2014)*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2014. s.18. ISBN 978-80-7138-138-9

⁴ Zákon č. 448/2008Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov

sa realizuje implementovaním nasledujúcich medzinárodných princípov, ktoré znázorňujeme v schéme č. 1.

Schéma č. 1: Princípy poskytovania sociálnych služieb na Slovensku

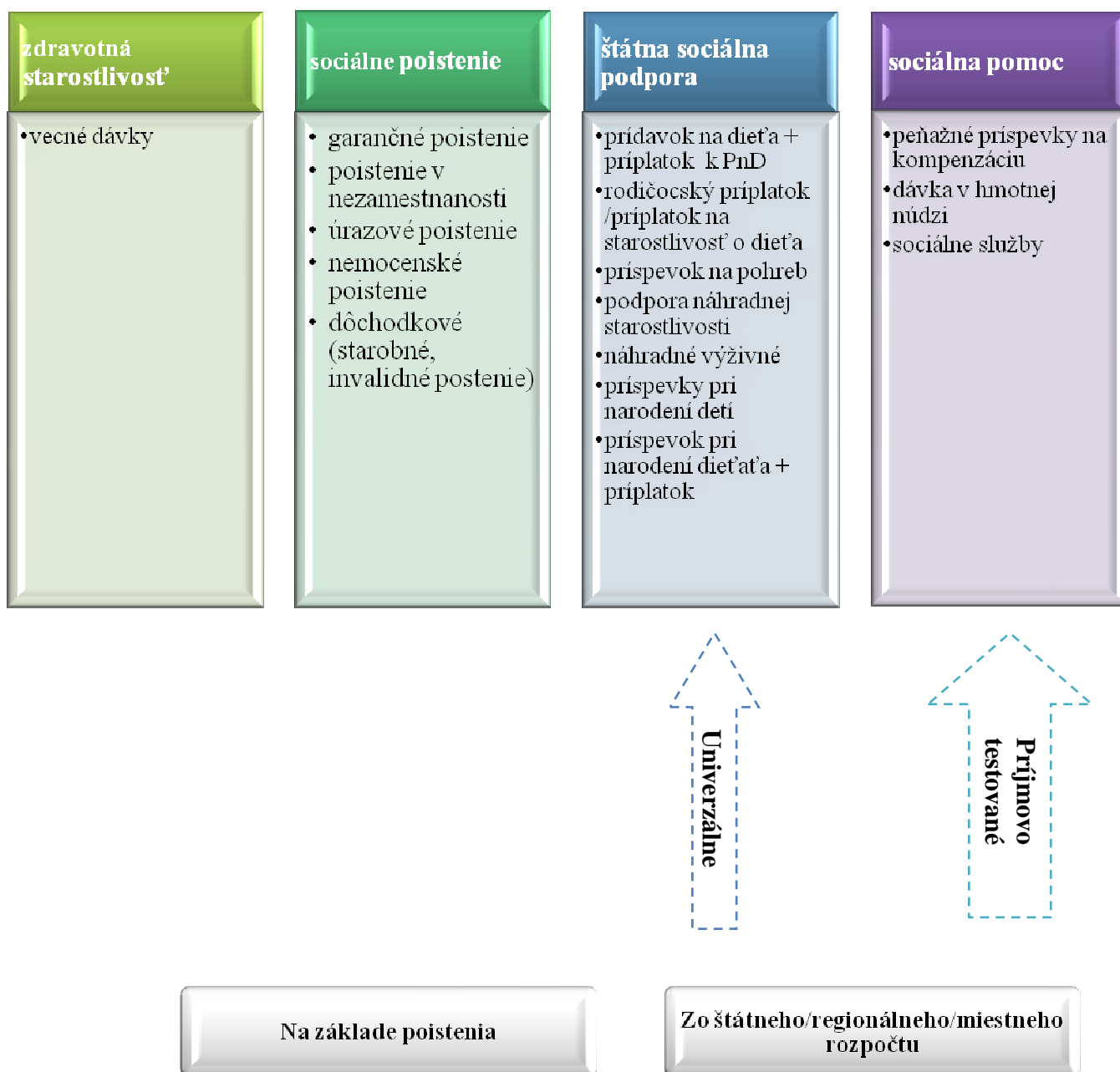
Právo na sociálnu službu	<ul style="list-style-type: none"> • Právo osoby na poskytnutie takej sociálnej služby, ktorá zodpovedá jej potrebám
Vecný charakter sociálnych služieb	<ul style="list-style-type: none"> • Sociálne služby sa poskytujú výlučne ako vecná pomoc a nie vo forme dávky
Uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania	<ul style="list-style-type: none"> • Podľa pravidiel antidiskriminačnej legislatívy pri poskytovaní sociálnych služieb sa zakazuje akákoľvek diskriminácia z dôvodu rasového, národnostného, či etnického pôvodu
Komplexnosť posudzovania potrieb	<ul style="list-style-type: none"> • Posudzujú sa nielen zdravotné aspekty, ale aj sociálne aspekty odkázanosti na sociálnu službu
Kombinácia povinných a fakultatívnych činností	<ul style="list-style-type: none"> • Poskytovatelia sociálnych služieb poskytujú nielen odborné, ale aj obslužné činnosti
Kombinácia profesionálnych a dobrovoľníckych činností	<ul style="list-style-type: none"> • Dorovolenie má prispievať a nie nahrádzať prácu poskytovateľov sociálnych služieb
Práva a povinnosti poskytovateľov i prijímateľov sociálnych služieb	<ul style="list-style-type: none"> • Sociálne služby musia čo najefektívnejším spôsobom uspokojovať sociálne potreby prijímateľov
Partnerská forma práce	<ul style="list-style-type: none"> • V rámci partnerstva orientovaného na komunitnú prácu môže dochádzať k prepájaniu sociálnych služieb so službami zamestnanosti, či inými sociálnymi intervenciami

Zdroj: Vlastné spracovanie

1.1 Systém sociálnej ochrany na Slovensku

Systém sociálnej ochrany na Slovensku sa skladá zo štyroch pilierov alebo oblastí verejného záujmu, ktoré sú nasledovné: zdravotná starostlivosť, sociálne poistenie, štátna sociálna podpora a sociálna pomoc.

Schéma č. 2: Sociálne služby ako súčasť systému sociálnej ochrany na Slovensku

Zdroj: REPKOVÁ, K. *Sociálne služby v kontexte komunálnej sociálnej politiky*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2012. s. 95. ISBN 978-80-7138-135-8

Prvé dva subsystémy, zdravotná starostlivosť a sociálne poistenie sú financované na základe poistenia. V rámci zdravotnej starostlivosti sa zdravotnícke služby poskytujú pacientom v súlade so zdravotníckou legislatívou, ktorá presne definuje práva poistencov z verejného zdravotného poistenia. Na rovnakom princípe poistenia je postavená aj oblasť sociálneho poistenia, v rámci ktorého sa pokrývajú také sociálne riziká ako strata príjmu pre práceneschopnosť, nezamestnanosť, invaliditu, dosiahnutie dôchodkového veku, úraz alebo chorobu z povolenia, ale aj úmrtie a s ním súvisiace dopady na pozostalých. Na inom princípe fungujú nasledujúce dva subsystémy sociálnej ochrany - štátna sociálna podpora a sociálna pomoc.

Oba zabezpečujú pokrytie širokej škály sociálnych rizík a udalostí. Nimi používané nástroje sa financujú z daní (z miestneho, regionálneho či štátneho) rozpočtu, formou redistribúcie - prerozdelenia. Oblasť štátnej sociálnej podpory používa také nástroje, ktoré sa dodávajú v súčasnosti všeobecne, sú nezávislé od príjmu a majetku oprávnenej osoby. Pilier sociálnej pomoci sa odlišuje od štátnej sociálnej podpory tým, že okrem dôkazu, že situácia nastala, sa skúma aj majetok a príjem tejto osoby. Ide o súhrnné sociálne, často aj zdravotné posudzovanie životnej a sociálnej situácie ľudí a hľadanie najvhodnejších foriem vecnej, či finančnej pomoci.

Základné znaky sociálnej pomoci sú nasledovné:

- *celospoločenská solidarita* (pomoc je poskytovaná z priamych daní na základe súdržnosti spoločnosti spôsobom spravodlivého prerozdelenia prostriedkov),
- *svojráznosť* (pomoc sa poskytuje v závislosti od špecifickej situácie jednotlivca, teda podľa jeho potrieb a pomerov),
- *subsidiarita* (podpora sa poskytuje iba tomu, kto si neporadí sám a pomoc nedostáva ani z inej strany),
- *finalita* (pomoc sa neposkytuje na základe príčiny vzniknutej situácie núdze, ale rozhodujúcou skutočnosťou je výsledok).⁵

Úlohou systému sociálnej ochrany na Slovensku je prostredníctvom svojich subsystémov a so spoluúčasťou občana prekonať alebo zmierniť sociálnu a hmotnú núdzu, zabráňovanie vzniku, prehĺbovania alebo opakovania porúch psychického, fyzického a sociálneho vývinu občana a zabezpečenie jeho spätnej integrácie do spoločnosti. Financovanie sociálnej pomoci sa zabezpečuje zo štátneho

⁵ REPKOVÁ, K. 2012. *Sociálne služby v kontexte komunálnej sociálnej politiky*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2012. s. 94-96. ISBN 978-80-7138-135-8.

rozpočtu, z rozpočtu obce a samosprávneho kraja, z úhrad za poskytované služby, z darov fyzických a právnických osôb a zo zisku po zdanení z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú zariadenia sociálnych služieb so súhlasom zriaďovateľa.⁶

1.1.1 Sociálne služby ako súčasť sociálnej ochrany na Slovensku

V podmienkach Slovenskej republiky sociálne služby sa poskytujú v prípade, ak sa osoba (občan Slovenska, alebo cudzinec na území Slovenska) ocitne v tzv. nepriaznivej sociálnej situácii. Tento pojem sa vysvetľuje v zákone o sociálnych službách pomerne široko ako „*ohrozenie osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti spoločensky sa začleniť a samostatne riešiť svoje problémy.*“⁷

Sociálne služby sú zamerané na zmiernenie a pomoc pri prekonaní sociálnej núdze. Predstavujú súbor činností zamerané na uspokojenie kolektívnych alebo individuálnych potrieb. Činnosti spojené so sociálnou službou sú zamerané na:

- na vytváranie vhodných podmienok, ktoré by zabránili vzniku, alebo nárastu negatívnych spoločenských javov,
- na zabezpečenie primeraných životných podmienok pre ľudí, ktorí svoju situáciu nevedia zvládnuť sami,
- na vytváranie podporných aktivít, ktoré zamedzia sociálnemu vývinu jednotlivca, rodiny, alebo spoločnosti.⁸

Na základe vyššie uvedeného môžeme vyhlásiť, že Slovenská republika zabezpečuje sociálne služby ako:

- súčasť sociálnej pomoci ako jedného z oblastí sociálnej ochrany,
- vecná pomoc - formou služieb a nie ako priamo poskytnuté peňažné dávky,
- vždy sa posudzuje príjem a majetok odkázanej osoby a jej rodiny,
- finančne sú zabezpečené z daní, z miestneho, regionálneho či štátneho rozpočtu, prípadne z darov a z iných príjmov. Spája sa príjem odkázanej osoby, resp. jeho rodiny a poskytovaná sociálna služba.⁹

⁶ RIEVAJOVÁ, E. a kol. 2013. *Sociálne zabezpečenie*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. 2013. s. 237. ISBN 978-80-225-3631-8.

⁷ REPKOVÁ, K. 2012. *Sociálne služby v kontexte komunálnej sociálnej politiky*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2012. s. 78-80. ISBN 978-80-7138-135-8.

⁸ RIEVAJOVÁ, E. a kol. 2013. *Sociálne zabezpečenie*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. 2013. s. 240. ISBN 978-80-225-3631-8

⁹ REPKOVÁ, K. 2012. *Sociálne služby v kontexte komunálnej sociálnej politiky*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2012. s.94-97. ISBN 978-80-7138-135-8.

1.1.2 Všeobecná charakteristika sociálnych služieb

V podmienkach Slovenskej republiky právo osoby na poskytnutie takej sociálnej služby, ktorá je adekvátne jej požiadavkám sa zaručuje v právnom poriadku od roku 2009. Sociálne služby podľa zákona o sociálnych službách¹⁰ sa poskytujú len ako vecná pomoc, nie v podobe finančnej podpory, či dávky. Vecný charakter sociálnych služieb samozrejme nevylučuje, aby samosprávne orgány nad rámec zákona ponúkali svojim obyvateľom finančnú pomoc ako súčasť celkovej sociálnej politiky obce. Osoby ako priami prijímatelia alebo ako záujemcovia o sociálnu službu majú právo na výber druhu a formy sociálnej služby, právo na dostupné a obsiahne informácie o sociálnych službách, v prípade rezidenčných služieb majú právo na ovplyvňovanie okolností súvisiacich s poskytovaním sociálnej služby.

Ich povinnosťou je efektívna spolupráca v procese posudzovania odkázanosti osoby na sociálnu službu, jej poskytovania, či pri vzniku zmenených podmienok ich života a sociálnej situácie. Poskytovatelia sociálnych služieb musia prihliadať na individuálne potreby, schopnosti a ciele ich príjemcov a tieto následne premietat' do individuálnych rozvojových plánov, úspešne spolupracovať so všetkými dôležitými subjektmi a poskytovať služby na vysokej odbornej úrovni a v požadovanej kvalite. V súčasnosti platí, že keď sa na riešenie istej nevýhodnej sociálnej situácie ponúka určitá sociálna dávka, zároveň sa nemôže poskytnúť sociálna služba určená na ten istý účel. Výnimkou je situácia pri poskytovaní odľahčovacej služby pre opatrojúcich členov rodiny, kedy sa okrem peňažného príspevku na opatrovanie odkázanej osobe poskytuje ďalšia forma sociálnej služby s cieľom podporiť regeneráciu síl opatrojúcej osoby.

Sociálne služby sú oblasťou, ktorá sa vyznačuje veľmi vysokou aktivitou dobrovoľníckych organizácií a osôb rozličného veku. Dobrovoľníci len dopĺňajú a nie nahrádzajú prácu platených zamestnancov, nakoľko dobrovoľníctvo tvorí osobitnú sféru spoločnosti. Za účelom prechádzania vzniku alebo zmierňovania nepriaznivých sociálnych situácií, možno zakladať tzv. partnerstvá. Partnerstvá môžu založiť rozličné orgány sociálnej správy, napr. obce, vyššie územné celky, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny. V rámci partnerstva môže dochádzať k zámernému prepájaniu sociálnych služieb so službami zamestnanosti, či inými sociálnymi opatreniami.¹¹

¹⁰ Zákon č. 448/2008Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov

¹¹ REPKOVÁ, K. 2012. *Politika sociálnych služieb (v kocke)*. Prešov: Prešovská univerzita, 2012. s. 29-33. ISBN 978-80-555-0621-0.

1.1.3 Oblasti, druhy a formy poskytovaných sociálnych služieb

Rôznorodosť poskytovaných sociálnych služieb vyplýva z rôznorodosti nevýhodných sociálnych situácií, ktoré pokrývajú a cieľových skupín, ktorým sa poskytujú. Táto rozličnosť druhov a foriem poskytovaných sociálnych služieb zabezpečuje princíp individualizácie, ktorý je charakteristikou subsystému sociálnej pomoci, ktorého sú sociálne služby systematickou súčasťou. V sociálnych službách sa angažujú viacerí odborníci rozličných disciplín a stupňov kvalifikovanosti, ktorí vykonávajú uvedené činnosti:

- odborné činnosti. Zahŕňajú napr. základné, či špeciálne sociálne poradenstvo, v rámci nej sa poskytuje aj ošetrovateľská starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb, spoločenská rehabilitácia, tlmočenie, či pracovná terapia.. Univerzálne sa poskytuje sociálne poradenstvo ako súčasť sociálnej služby zabezpečenej podľa zákona.
- obslužné činnosti,
- ďalšie činnosti.

Zámerom uvedených činností v oblasti poskytovania sociálnych služieb je predovšetkým vytváranie a zabezpečenie základných životných podmienok. Zákon o sociálnych službách doslovne vymedzuje, ktoré činnosti je poskytovateľ povinný poskytovať, ktoré zabezpečovať a pre ktoré je povinný vytvárať podmienky pre ich vykonávanie v závislosti od druhu sociálnej služby, ktorú poskytuje. Sociálne služby zamerané na nepriaznivé sociálne situácie v rámci slovenskej legislatívy sa rozdeľujú do štyroch oblastí, v rámci ktorých sa poskytujú rôzne druhy sociálnych služieb nasledujúcim cieľovým skupinám:

- sféra uspokojovania základných životných potrieb,
 - sféra podpory rodiny s deťmi,
 - sféra riešenia nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu, či dovŕšenia dôchodkového veku. Pre svoj dlhodobejší charakter sa zvyknú nazývať aj ako služby dlhodobej starostlivosti.
- sféra využívania telekomunikačných technológií.¹²

¹² REPKOVÁ, K. 2012. *Sociálne služby v kontexte komunálnej sociálnej politiky*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2012. S.105-113. ISBN 978-80-7138-135-8.

Sociálne služby sa líšia nielen zaradením do vyššie spomínaných oblastí a druhov, ale aj formou, akou sa poskytujú. Platná legislatíva sa pri vymedzovaní foriem sociálnych služieb opiera o teoretické poznatky pomáhajúcich disciplín. V súlade s tým je sociálne služby možné poskytovať:

- ambulatnou formou,
- terénnou formou,
- pobytovou formou,
- inou formou.

Jednotlivec má právo na výber sociálnej služby. Všeobecne platí zásada prednosti ambulantnej alebo terénnej formy služby pred pobytovou, a v rámci pobytovej formy prednosť sa dáva týždennej pobytovej sociálnej službe pred takou, ktorá sa poskytuje celoročne.¹³

1.1.4 Kompetenčný model poskytovania a financovanie sociálnych služieb

Systém poskytovania sociálnych služieb na Slovensku je zabezpečovaný spoluprácou rôznych hlavných aktérov. Zákon ich označuje ako účastníkov právnych vzťahov pri poskytovaní sociálnych služieb. Medzi nich patria:

- prijímateľ sociálnej služby – občan SR/cudzinec,
- verejný/neverejný poskytovateľ sociálnej služby,
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR ako najvyšší orgán štátnej správy,
- obec/mesto
- vyšší územný celok,
- partnerstvo sociálnej inklúzie
- iné subjekty

Svoje služby sociálneho charakteru poskytujú v tejto oblasti aj rôzne mimovládne organizácie, užívateľské a klientske združenia, univerzitné a iné výskumné a vzdelávacie pracoviská, či médiá.¹⁴

¹³ REPKOVÁ, K. 2012. *Sociálne služby v kontexte komunálnej sociálnej politiky*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2012. S.114-115. ISBN 978-80-7138-135-8.

¹⁴ RIEVAJOVÁ, E. a kol. 2013. *Sociálne zabezpečenie*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. 2013. s. 237. ISBN 978-80-225-3631-8.

Schéma č. 3: Základný kompetenčný rámec poskytovania sociálnych služieb

Zdroj: REPKOVÁ, K. 2012. *Sociálne služby v kontexte komunálnej sociálnej politiky*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2012. s. 120

Právomoc MPSVR SR pri poskytovaní sociálnych služieb

Ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť poskytovania sociálnej pomoci je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej ako „MPSVaR SR“) V oblasti sociálnych služieb sa zameriava na koncepčné, strategické, hodnotiace činnosti a činnosti kontroly. Hlavnou úlohou ministerstva je vytváranie takých základných podmienok, ktoré sú porovnateľné pre všetkých ľudí na území Slovenska ako účastníkov vzťahov v oblasti sociálnych služieb. Na tento účel ministerstvo musí vypracovať celonárodný dokument označovaný ako *Národné priority rozvoja sociálnych služieb*, ktorý je základom pre ďalšiu prácu na regionálnej a miestnej úrovni. Okrem toho vykonáva aj hodnotenie kvality poskytovaných sociálnych služieb, činnosti zamerané na oblasť vzdelávania v sociálnych službách a vedie *Centrálny register poskytovateľov sociálnej služby*. Od roku 2012 sa v rámci decentralizačného procesu

stal súčasťou kompetencií ministerstva aj poskytovanie vybraných druhov sociálnych služieb¹⁵.

Právomoc vyšších územných celkov pri poskytovaní sociálnych služieb

Vyššie územné celky podľa zákona o samosprávnych krajoch zodpovedajú za starostlivosť a mnohostranný rozvoj územia a zabezpečenie požiadaviek jeho obyvateľov. Vo sfére sociálnych služieb tieto povinnosti znamenajú koncepcnú činnosť, činnosť posudzovania a rozhodovania o vybraných druhoch sociálnych služieb, ich poskytovanie, či zabezpečovanie poskytovania. Súčasťou oprávnení je aj registrácia poskytovateľov a prijímateľov sociálnych služieb v regióne, spolupôsobenie pri spracovávaní štatistických prehľadov o vývoji sociálnych služieb. Vyššie územné celky obligatórne vyhotovia dokument „Koncepcia rozvoja sociálnych služieb“ pre náležitý región, ktorý vždy vychádza z Národných priorít rozvoja sociálnych služieb. Tento dokument je platný pre celé Slovensko. Regionálna samospráva je významným poskytovateľom sociálnych služieb, zabezpečuje fungovanie útulkov, domovov na pol ceste, zariadení núdzového bývania, podporovaného bývania, rehabilitačného strediska a domovov sociálnych služieb. V prípade, ak sa klient rozhodne o sociálnu službu u neverejného poskytovateľa, samospráva túto službu u neho objednáva a poskytuje mu finančný príspevok¹⁶.

Právomoc miest a obcí pri poskytovaní sociálnych služieb

Zákon o sociálnych službách zaväzuje obce a mestá viacerými kľúčovými oprávneniami. Predovšetkým zodpovedajú za vytváranie vhodných podmienok pre komunitný rozvoj, za posudzovanie odkázanosti, poskytovanie a rozhodovanie vybraných druhov sociálnych služieb, za vedenie evidencie ich prijímateľov a za spoluprácu s príslušnými orgánmi. Obec alebo mesto, na základe príslušnej regionálnej Koncepcie rozvoja sociálnych služieb regiónu vypracuje dokument „Komunitný plán sociálnych služieb“, v ktorom charakterizuje sociálno-ekonomické parametre svojho územia, požiadavky obyvateľov z hľadiska rozličných typov sociálnych opatrení (vrátane sociálnych služieb), pokrytie tejto potrebnosti a dosiahnutie rovnováhy medzi potrebami a službami z hľadiska udržateľného rozvoja mesta a obce. Mestá a obce

¹⁵ REPKOVÁ, K. 2012. *Politika sociálnych služieb (v kocke)*. Prešov: Prešovská univerzita, 2012. s. 46. ISBN 978-80-555-0621-0.

¹⁶ REPKOVÁ, K. 2012. *Politika sociálnych služieb (v kocke)*. Prešov: Prešovská univerzita, 2012. s. 47. ISBN 978-80-555-0621-0.

zodpovedajú za poskytovanie týchto druhov sociálnych služieb: zariadenie pre seniorov, opatrovateľskú a prepravnú službu, denný stacionár nocľaháreň, nízkoprahové denné stredisko. Podobne ako v prípade regionálnej samosprávy, aj miestna samospráva môže nepovinne zabezpečovať poskytovanie iných druhov sociálnych služieb ako tých, ktoré má obligatórne stanovené v zákone. Takisto poskytuje finančné príspevky neverejným poskytovateľom v prípade, že si ich klienti vyberú ako poskytovateľov sociálnych služieb.¹⁷

Finančné zabezpečenie sociálnych služieb

Sociálne služby sú príkladom viaczdrojového financovania. Takáto forma financovania je potrebná z dôvodu subsidiárneho postavenia sociálnych služieb v systéme sociálneho zabezpečenia, zo závislosti na redistribučných mechanizmoch, prostredníctvom ktorých sa len čiastočne pokrývajú prostriedky potrebné na ich financovanie. Nejde pritom o spravodlivosť rozdeľovania verejných zdrojov na poskytované sociálne služby, ale aj o vťahovanie súkromných zdrojov do ich financovania. Viaczdrojovosť je vynútená aj neustálym rastom dopytu po sociálnych službách spojeným najmä s demografickým vývojom, so záujmom o možnosť voľného rozhodovania užívateľov a čo najvyššiu kvalitu v oblasti sociálnych služieb. Sociálne služby na Slovensku sú financované :

- kombináciou verejných zdrojov (z MPSVR SR vo forme finančného príspevku pre obce na poskytovanie napr. služieb útulku, nocľahárne, zariadenia pre seniorov; z rozpočtov regionálnej a miestnej samosprávy) s príjmom a majetkom poberateľa sociálnej služby a jeho rodiny,
- z úhrady za poskytovanie sociálnej služby od jej poberateľa, prípadne od jeho rodiny,
- z vytvoreného zisku poskytovateľov sociálnych služieb,
- z darov,
- z tržieb sociálneho podniku,
- využívaním iných foriem príjmov, zdrojov pre financovanie.

Výšku úhrady za určitý druh poskytovanej sociálnej služby pre jej odberateľa vymedzuje vo svojom všeobecne záväznom nariadení vyšší územný celok alebo obec/mesto. Zákon presne stanovuje, ako je príjem a majetok poberateľa sociálnej

¹⁷ REPKOVÁ, K. 2012. *Politika sociálnych služieb (v kocke)*. Prešov: Prešovská univerzita, 2012. s. 48-49. ISBN 978-80-555-0621-0.

služby zabezpečený v takom prípade, ak sú nedostatočné na úhradu celej výšky poskytovanej služby. V takom prípade, ak vyšší územný celok, obec alebo mesto nemajú zabezpečený taký druh sociálnej služby, ktorý svojim obyvateľom však musia obligatórne poskytovať, vtedy ich miestna (regionálna) samospráva obstará u neverejného poskytovateľa a poskytuje im na uvedený účel finančné príspevky, napr. finančný príspevok na prevádzku, finančný príspevok na zabezpečenie poskytovania sociálnej služby neverejným poskytovateľom, finančný príspevok pri odkázanosti na pomoc inej osoby pri úkonoch samoobsluhy.¹⁸

1.2 Vznik tretieho sektora a jeho súčasný stav v dôsledku zmien spoločnosti

Novodobé ekonomiky súčasného obdobia predstavujú zmiešanú sústavu, v ktorom súčasne účinkujú sily súkromného a verejného sektora. Podľa klasického členenia národnej ekonomiky sa národné hospodárstvo rozdeľuje na dve základné oblasti:

1. podnikateľský, trhový, ziskový
2. verejný, samosprávny, štátny.

Prvý sektor je spojený s trhovým hospodárstvom a podnikaním. Jeho hlavným cieľom je dosiahnutie zisku, ktorý je určený buď na zhromažďovanie kapitálu alebo na uspokojovanie potrieb majiteľa. Subjekty prvého sektora sú špecifické tým, že sú financované z príjmov za predaj tovarov alebo za poskytovanie služieb, ktoré sa realizujú na trhu za trhové ceny, na základe vzájomného pôsobenia ponuky a dopytu. Druhým sektorom sa označuje sektor verejný, ktorý realizuje služby označované ako verejné a podlieha verejnej kontrole. Sem môžeme zaradiť všetky inštitúcie financované z verejných financií a ktoré slúžia na zabezpečenie verejného záujmu a funkcií štátu

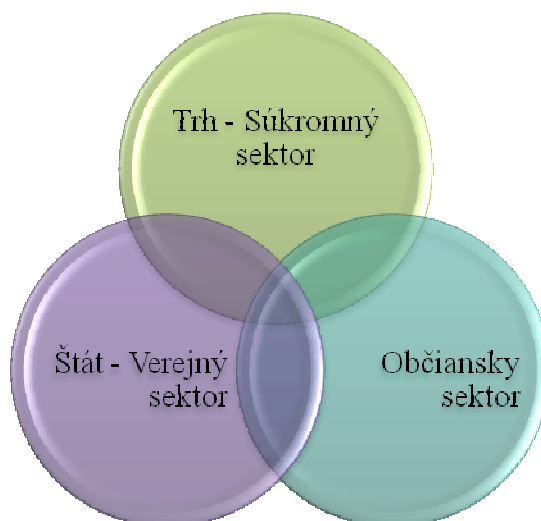
V posledných tridsiatich rokoch sa zistilo, že oba hlavné oblasti ekonomiky, teda štát a trh, nie sú na seba úplne tesne nadviazané, medzi nimi existuje ďalší sektor, tzv. tretí sektor. Tretí sektor sa prostredníctvom svojich organizácií, ktoré sa nazývajú ako organizácie so sociálnym profitom, usídlil medzi prvým – podnikateľským a druhým, verejným sektorom. Organizácie tretieho sektora majú jedinečnú schopnosť spojiť

¹⁸ Tamtiež s. 50

efektívnosť trhového sektora v oblasti podnikania a pozornosť štátu na verejný záujem. V najideálnejšom prípade tretí sektor a jeho organizácie sledujú predovšetkým sociálne a hospodárske ciele a potreby celej spoločnosti.¹⁹ Duben²⁰ tento sektor definuje nasledovne: „z ekonomického hľadiska je tretí sektor národného hospodárstva posudzovaný ako určitý priestor medzi štátom a jeho orgánmi a sférou zisku, z politického hľadiska predstavuje priestor medzi politickou sférou a jednotlivými občanmi alebo ich skupinami, zo sociologického hľadiska je to priestor medzi jednotlivým občanom alebo jeho rodinou a celou spoločnosťou.“

Podľa Beňovej²¹ organizácie tretieho sektora sa zahŕňajú pod jednotný pojem - verejnoprospešné inštitúcie, ktoré ponúkajú svoje služby na úrovni štátnej správy samosprávy. Tretí sektor vystupuje ako časť záujmovej samosprávy, čím tak zasahuje, resp. svojou časťou tvorí určitý podsystem verejného sektora.

Schéma č. 4: Tretí sektor v národnom hospodárstve

Zdroj: BUKOVÁ, S. 2012. *Financovanie tretieho sektora v SR výzvy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012. s. 11.

Na Slovensku vystupuje tretí sektor v rozličných právnych formách, z ktorých majú najväčší význam nadácie, neziskové organizácie ponúkajúce všeobecne prospešné služby, neinvestičné fondy a občianske združenia. Najdôležitejšou charakteristikou týchto organizácií, ktorá ich odlišuje od podnikateľského sektora je neziskovosť, teda

¹⁹ BUKOVÁ, S. 2012. *Financovanie tretieho sektora v SR výzvy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012. s. 7-8. ISBN 978-80-225-3415-4.

²⁰ DUBEN, R. 1996. *Neziskový sektor v ekonomike a spoločnosti*. Praha: Codex Bohemia. 1996. ISBN 80-85963-19-1

²¹ BEŇOVÁ, E. 2002. *Financie verejnoprospešných subjektov*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. 2002. s. 13. ISBN 80-225-1300-8.

zákaz rozdelenia výťažku z hospodárenia medzi vlastníkov a manažérov. Tento fakt má vplyv aj na finančné riadenie týchto organizácií, ktoré potom musia získavať zdroje na vlastné potreby prostredníctvom príjmov z poplatkov, súkromných darov, dotácií a dobrovoľníckej práce. V treťom sektore sa poskytujú služby predovšetkým v oblasti zdravotníctva, kultúry a vzdelávania. V rámci hospodárstva Slovenska však tieto služby tretieho sektora predstavujú len určitý doplnkový element. Ich poskytovanie je prednostne v rukách štátu, sú súčasťou verejného sektora, ktorý ich ponúka a poskytuje prostredníctvom svojich rozpočtových a príspevkových organizácií.²²

1.2.1 Vymedzenie základných charakteristík, úloh a funkcií tretieho sektora.

Pojem „tretí sektor“ sa používa na označenie určitého inštitucionalizovaného rámca života spoločnosti, ktorý pôsobí vo vymedzenom priestore medzi dvoma základnými sektormi národného hospodárstva, medzi trhom a štátom. Už v 70. rokoch minulého storočia sa používal tento pojem na označenie každej takej činnosti, ktorá hľadala nové cesty v oblasti produkcie, poskytovania výkonov a služieb vo verejnom záujme a pre všeobecné blaho.

Podľa Beňovej pojem tretí sektor znamená celý rad rozmanitých neziskových organizácií, ktoré predstavujú záujmovú samosprávu a pritom sú súčasťou verejnoprospešných subjektov.²³

Beličková definuje tretieho sektor takto: „Tretí sektor je sektor, ktorý nezávisle pôsobí v priestore medzi štátom a trhom, má slúžiť verejným cieľom, má verejnoprospešný a dobrovoľnícky charakter, pričom jeho pôsobenie nezávisí od rozhodnutia štátnych orgánov.“²⁴

Pojem tretí sektor na Slovensku zatiaľ nie je oficiálne prijatý a jednoznačne definovaný, označuje sa aj nasledujúcimi pojmami:

- neziskový sektor, čo vyzdvihuje, že jeho prioritnou úlohou nie je produkcia zisku,
- dobrovoľnícky sektor, ktorý odráža význam dobrovoľníckova dobrovoľníctva,

²² BUKOVÁ, S. 2012. *Financovanie tretieho sektora v SR výzvy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012. s. 11-13. ISBN 978-80-225-3415-4

²³ BEŇOVÁ, E. 2002. *Financie verejnoprospešných subjektov*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. 2002. s. 13. ISBN 80-225-1300-8.

²⁴ BELIČKOVÁ, K – BUKOVÁ, S. 2007. *Ekonomika tretieho sektora*. Bratislava: Merkury, 2007. s. 125. ISBN 978-80-89143-45-0.

- mimovládne organizácie, ktorý zdôrazňuje nezávislosť tohto sektora od štátneho aparátu,
- dobročinné organizácie, ktorý označuje verejnoprospešný charakter služieb týchto organizácií,
- súkromný neziskový sektor, ktorý sa zameriava na organizácie slúžiace verejným cieľom.

Všetky tieto pojmy sa používajú na označenie organizácií tretieho sektora, ktoré vystupujú ako producenti rôznych služieb a tovarov, fungujú ako obhajcovia chorých a biednych, obhajujú základné hodnoty spoločnosti a sprostredkujú nové nápady, myšlienky a metódy. Tento sektor zahrňuje činnosti, ktoré fungujú na báze neštátneho vlastníctva organizácií a inštitúcií a ktorých finančné zabezpečenie nie je nevyhnutne podmienené poskytovaním finančných prostriedkov z verejnej rozpočtovej sústavy.

Odborná literatúra: Salamon - Anheier²⁵ uvádza 5 kritérií, ktoré jednoznačne charakterizujú príslušnosť organizácie k tomuto sektoru:

- určitá formálnu štruktúru – organizácie sú formalizované, inštitucionalizované, majú právnu subjektivitu (môžu vstupovať do právnych vzťahov - uzatvárať napr. zmluvné vzťahy),
- organizačná nezávislosť od štátu,
- nesmie byť orientovaná na produkciu zisku – vytvorený zisk sa vracia späť do programov, ktoré súvisia s poslaním organizácie,
- samostatné riadenie - fungovanie na samosprávnom princípe a svoje vlastné kontrolné mechanizmy,
- musia mať neplatené, čestné poslanie²⁶.

Slovenská odborná literatúra (Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov) uvádza na slovenské pomery prepracované Salamonove a Anheierove kritériá, podľa ktorých organizácie tretieho sektora sú:

1. organizované – charakteristická inštitucionálna stavba. Organizácie sú právne ustanovené a registrované, fungujú na základe zákonom určených formálnych pravidiel,

²⁵ SALAMON, L.M. – ANHEIER, H.K. 1996. *Social origins of civil society: Explaining the nonprofit sector cross-nationally*. Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Institute for Policy Studies. 1996. s. 3-4. ISBN 1-886333-26-2

²⁶ BUKOVÁ, S. 2012. *Financovanie tretieho sektora v SR výzvy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012. s. 22. ISBN 978-80-225-3415-4.

2. súkromné – nepatria do štruktúry štátneho, alebo verejného systému, sú mimovládne a zriadené prostredníctvom súkromných osôb. Vystupujú ako nezávislé organizácie, ktoré nepatria pod žiadnu štátnu organizáciu, Nie sú automaticky financované od štátu, musia sa uchádzať o podporu v súťaži s inými organizáciami,
3. neziskové – nemajú za cieľ vytvárať zisk, ak ho vytvoria, môžu ho použiť len na plnenie svojho poslania,
4. samosprávne – zakladajú sa len z vlastnej vôle, pričom majú svoje vlastné správne orgány, sú nezávislé, nekontroluje ich štát, ani inštitúcie stojace mimo ne.
5. dobrovoľné – členovia neziskovej organizácie sú občania len na základe ich vlastného rozhodnutia, konkrétna činnosť danej organizácie je zabezpečená ich dobrovoľníckou prácou alebo ich hmotnou podporou.
6. verejnoprospešné – takéto organizácie slúžia verejným záujmom a cieľom ich činnosti je vytvorenie verejného blaha,
7. vzájomne prospešné - uspokojujú sa predovšetkým potreby svojich členov.²⁷

Organizácie tretieho sektora považujú za svoj základný cieľ úsilie o zmenu správania a konania človeka, zlepšenie kvality jeho života ako aj celej spoločnosti, dosiahnutie sociálnej súdržnosti a celospoločenského konsenzu. Vo všeobecnosti sa hovorí o päť rozdielnych funkcií neziskového sektora:

1. servisná funkcia. Zoskupenia tretieho sektora poskytujú spoločnosti rôzne druhy verejnoprospešných služieb. V štátoch EÚ plnia túto funkciu dve tretiny všetkých organizácií, na Slovensku približne jedna tretina.
2. advokačná funkcia alebo poslanie sociálnej zmeny. Zvyčajne sa táto úloha vysvetľuje ako uplatňovanie alebo obhajovanie práv, záujmov jednotlivca alebo konkrétnej skupiny občanov.
3. funkcia obnovy. Je zdrojom inovácií cez metódy vzdelávania, či sociálnej práce až po postupy aktivizácie občanov.
4. funkcia budovania spoločnosti. Zabezpečuje prirodzené zdokonaľovanie spoločenského života, aktivizáciu a účasť občanov na správe vecí verejných.
5. expresívna funkcia²⁸

²⁷ BUKOVÁ, S. 2012. *Financovanie tretieho sektora v SR výzvy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012. s. 23. ISBN 978-80-225-3415-4.

²⁸ MAJDÚCHOVÁ, H. 2009. *Neziskové organizácie*. Bratislava.: Stredná odborná škola polygrafická, 2009. s. 19. ISBN 978-80-89393-12-1.

Beličková k týmto uvedeným všeobecným funkciám pridáva aj funkciu etickú, ekonomickú, kontrolnú a informačnú. V rámci ekonomickej funkcie prvoradou úlohou organizácií tretieho sektora je zabezpečenie statkov a služieb v tých oblastiach, kde došlo k zlyhaniu trhu i vláde²⁹. Poskytovanie statkov a služieb podľa medzinárodnej klasifikácie neziskových organizácií (ďalej ICNPO) podľa oblastí ich činností sa rozdeľuje do týchto skupín:

1. kultúra a oddych (umenie a kultúra, šport, rekreácia),
2. zdravotníctvo (nemocnice, opatrovateľské ústavy),
3. vzdelanie a výskum (školy a výskum),
4. sociálne služby (sociálna starostlivosť a, finančná pomoc)
5. rozvoj komunity, bývanie, zamestnanosť,
6. životné prostredie,
7. právo, záujmy občanov a spotrebiteľov, politika,
8. nadácie, darcovstvo, dobrovoľníctvo,
9. náboženstvo,
10. medzinárodné aktivity,
11. hospodárske a zamestnanecké zväzy, odbory,
12. ostatné.³⁰

Subjekty tretieho sektora na Slovensku sú financované z viacerých zdrojov. Všeobecne rozlišujeme tri základné zdroje príjmov:

- zdroje z vlastnej činnosti (štátne fondy, štátny rozpočet, rozpočet obcí a zahraničné verejné zdroje EU, či jednotlivých krajín),
- súkromné zdroje (od jednotlivcov i od firiem, zo súkromných zahraničných nadácií),
- verejné zdroje (zdroje z vlastnej činnosti, tržby za poskytnuté služby, zisk z podnikania,³¹

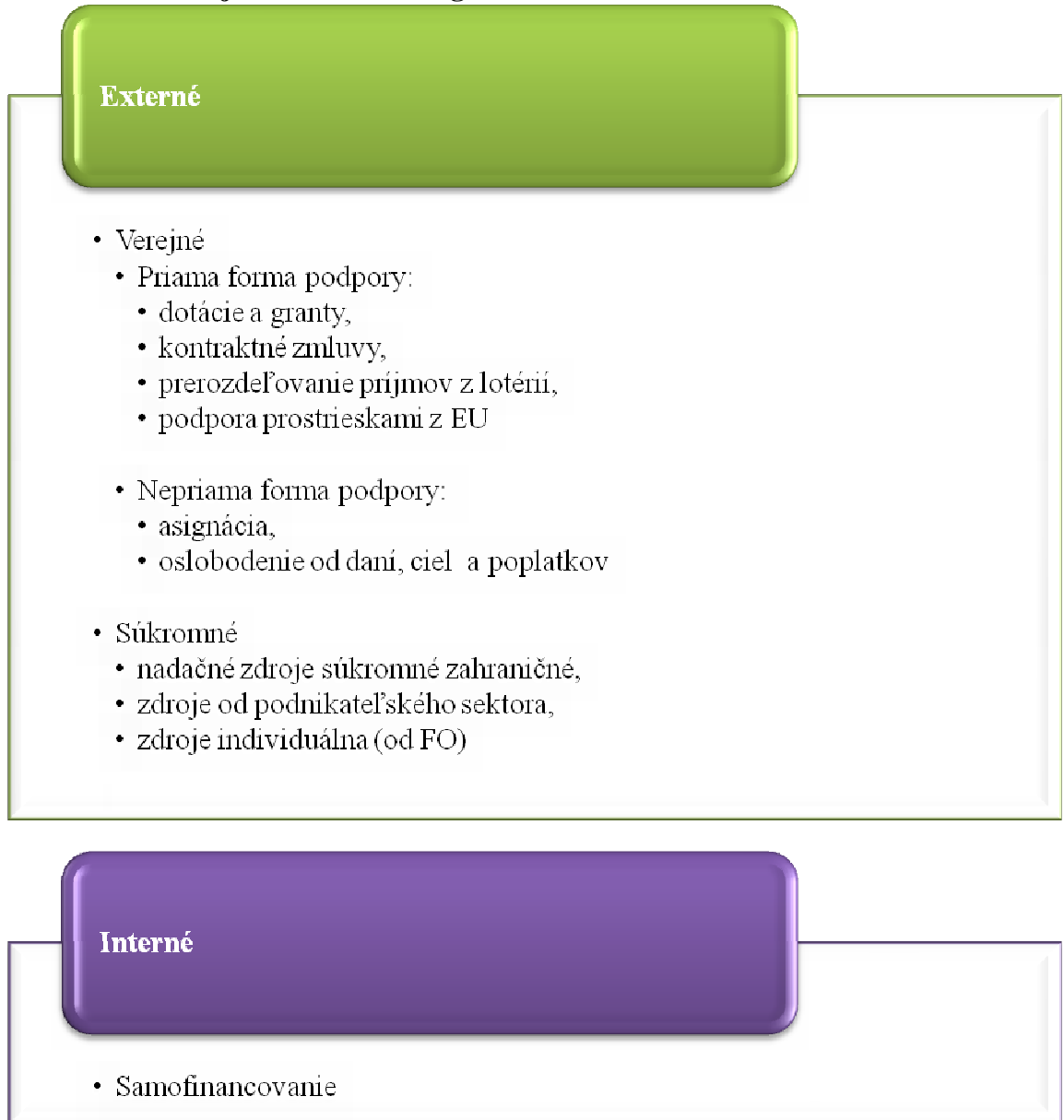
Štruktúru financovania organizácií tretieho sektora znázorňujeme v schéme č.4.

²⁹ BELIČKOVÁ, K – BUKOVÁ, S. 2007. *Ekonomika tretieho sektora*. Bratislava: Merkury, 2007. s. 127. ISBN 978-80-89143-45-0.

³⁰ BUKOVÁ, S. 2012. *Financovanie tretieho sektora v SR výzvy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012. s. 27-28. ISBN 978-80-225-3415-4.

³¹ STANEK, V. a kol. 2011. *Sociálna politika*. Bratislava: Sprint dva, 2011. s. 115. ISBN 978.80-89393-28-2.

Schéma č.5: Zdroje financovania organizácií tretieho sektora na Slovensku

Zdroj: BUKOVÁ,S. 2012. *Financovanie tretieho sektora v SR výzvy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012. s. 60.

1.2.2 Sociálne služby poskytované tretím sektorom na Slovensku

Organizácie tretieho sektora a nimi poskytované sociálne služby na Slovensku sa musia riadiť v duchu verejného záujmu. Majú pomôcť občanovi zabezpečiť jeho základné životné podmienky, obnoviť jeho sociálnu samostatnosť a suverenitu. Zámerom pôsobenia sociálnych služieb je:

- zaradenie osoby nachádzajúceho sa v nepriaznivej sociálnej situácie do obvyklého, každodenného života, a tým predchádzať jej sociálnemu vylúčeniu;

- poskytovanie ochrany osobám, ktoré krátkodobo alebo dlhodobo nemôžu uplatňovať svoje práva, uspokojovanie ich potrieb a presadzovanie ich záujmov.

V tomto vzťahu navzájom spolupracujú tri strany, a to užívateľ, poskytovateľ a zadávateľ sociálnej služby. Užívateľom je osoba, ktorá sa nachádza sa v hmotnej alebo sociálnej núdzi, pričom môže ísť o občana SR, ale aj o cudzinca na území SR. Poskytovateľom sociálnej služby je obec, právnická osoba zriadená alebo vytvorená obcou, alebo vyšším územným celkom, partnerstvo alebo iná osoba (neverejný poskytovateľ sociálnej služby). Zadávatelom môže byť MPSVR SR, obec, vyšší územný celok alebo iná osoba.

Rozoznávame štyri právne formy organizácií poskytujúcich sociálne služby, a to:

- združenia – ich úlohou je spájanie osôb na uspokojovanie ich vlastných záujmov. Ide o rôzne spolky, spoločnosti, zväzy, hnutia, kluby a iné;
- nadácie – ich poslaním je účelové zduženie majetku. Kapitál je tvorený zbierkou vecí, peňažných prostriedkov, cenných papierov a inými peniazmi ocenených hodnôt, ktoré sú určené na plnenie ich všeobecne prospešného programu;
- neziskové organizácie ponúkajúce všeobecne prospešné služby – ide o aktivitu zameranú hlavne na poskytovanie zdravotníckej starostlivosti, rozvoj a ochranu duchovných a kultúrnych hodnôt, doplnkové vzdelávanie detí a mládeže, rozvoj športu a telesnej výchovy, pričom sú prístupné pre všetkých užívateľov v rovnakom rozsahu v tej istej oblasti;
- neinvestičné fondy - združujú peňažné prostriedky vymedzené na financovanie všeobecne prospešných cieľov. Okrem neziskových organizácií používané nástroje sa poskytujú aj na osobitne stanovenú humanitnú pomoc.

Koncepcia rozvoja sociálnych služieb na úrovni štátu a vyšších územných celkov vytvára priestor na komunitné plánovanie obcí. Obec má na starosti vytváranie a zabezpečenie podmienok na podporu komunitnej práce a komunitnej rehabilitácie pre osoby, ktoré sa nachádzajú v nepriaznivej sociálnej situácii. Prednosťou komunitného plánovania je citlivejšie vnímanie potrieb občanov, a tým optimálne riadenie výdavkov. Zapojením užívateľov sociálnych služieb a verejnosti možno dosiahnuť dlhodobé výsledky.³²

³² CIBÁKOVÁ, V. a kol. 2012. *Ekonomika verejného sektora*. Bratislava: Iura Edition, spol. s r.o., 2012. s. 217-220. ISBN 978-80-8078-473-7.

2. CIEĽ PRÁCE, METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA

Hlavným cieľom bakalárskej práce je zhodnotiť na základe teoretických a empirických poznatkov súčasné možnosti a aktuálny stav spolupráce územnej samosprávy a tretieho sektora v oblasti poskytovania sociálnych služieb v Slovenskej republike, zhodnotiť získané poznatky a v prípade nedostatkov navrhnúť nápravné opatrenia.

Tento hlavný cieľ je možné rozobrať do čiastkových cieľov, ktoré sú súčasne kapitolami našej bakalárskej práce. Za nosnú zložku diplomovej práce pokladáme v prvom rade naplnenie čiastkového cieľa v podobe analýzy spolupráce územnej samosprávy a tretieho sektora v oblasti sociálnych služieb. Na dosiahnutie uvedeného hlavného cieľa je potrebné určiť a riešiť jednotlivé čiastkové/parciálne ciele. Takýmto sú nasledujúce:

- ❖ analýza teoretických prístupov – získanie domácej a zahraničnej literatúry,
- ❖ definovanie pojmu sociálna služba, ako aj spôsobu ich poskytovania v podmienkach Slovenska po reforme verejnej správy, vymedzenie tretieho sektora ako samostatného segmentu národného hospodárstva, definujeme jeho význam, základnú funkciu a úlohy
- ❖ analýza poskytovania sociálnych služieb každého samostatného samosprávneho kraja v Slovenskej republike, ich spolupráce s organizáciami tretieho sektora,
- ❖ analýza a komparácia poskytovania poskytovaných sociálnych služieb v dvoch mestách Slovenskej republiky, v Bratislave a v Košiciach.

Predpokladom splnenia uvedených parciálnych cieľov je podrobné oboznámenie sa s domácou a zahraničnou literatúrou, využitie viacerých vedeckých metód pri výskume uvedenej problematiky a vlastný tvorivý prístup. Pre lepšie znázornenie parciálne ciele a hlavný cieľ bakalárskej práce uvedieme v schéme č. .6.

Schéma č. 6: Definovanie cieľov diplomovej práce

Hlavný cieľ - Spolupráca územnej samosprávy a tretieho sektora v oblasti sociálnych služieb		
<p>Parciálny cieľ</p> <ul style="list-style-type: none"> • analýza súčasného systému sociálnej ochrany, • charakteristika sociálnych služieb • reforma verejnej správy SR • definovanie tretieho sektora • využívanie analýzy, syntézy, indukzívno - deduktívnej metódy 	<p>Parciálny cieľ</p> <ul style="list-style-type: none"> • metóda pozorovania - preštudovanie dokumentov Konceptie rozvoja sociálnych služieb samosprávnych krajov SR • preštudovanie záverečných účtov, rozpočtov samosprávnych krajov SR za určité obdobie • preštudovanie platbej legislatívy - Zákon č. 448/2008Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov • využívanie SWOT analýzy, analýzy rozpočtov a záverečných účtov VÚC SR 	<p>Parciálny cieľ</p> <ul style="list-style-type: none"> • porovnávanie výdavkov pre program Sociálne služby a Sociálne zabezpečenie z rozpočtov dvoch vybraných miest SR - Bratislavy a mesta Košice • prehľad o aktuálnom stave zariadení sociálnych služieb v obidvoch mestách • prehľad o finančnom zabezpečení sociálnych služieb v obidvoch mestách • využívanie SWOT analýzy, analýzy rozpočtov a záverečných účtov obidvoch miest za vybrané obdobie

V bakalárskej práci používané metódy výskumu vychádzajú z vymedzenie cieľa, analýzy spolupráce územnej samosprávy a tretieho sektora v oblasti sociálnych služieb. Ako prvý krok našej analýzy bol zber informácií a ich spracovanie. Podrobne som sa oboznámila s danou problematikou, preštudovaním predovšetkým domácej a zahraničnej literatúry. Na základe získaných informácií, spracovania a formovania poznatkov som vykonala svoj vlastný výskum. Pri výkone výskumu som požívala nielen empirické, ale aj teoretické metódy. Z empirických metód som využívala metódu pozorovania, predovšetkým v kapitole č. 3, v ktorom som sa podrobne venovala systému sociálneho zabezpečenia v jednotlivých krajoch Slovenskej republiky.

Zo všeobecných teoretických metód som používala induktívno – deduktívnu metódu, najmä pri triedení teoretických informácií. Okrem toho som využívala aj metódy analýzy a syntézy, predovšetkým pri práci s údajmi rozpočtov, záverečných účtov jednotlivých VÚC SR a dokumentov Koncepcie rozvoja sociálnych služieb pre VÚC SR. Potrebné podkladové údaje som získavala prostredníctvom sekundárnych zdrojov, štúdiom elektronických dokumentov, legislatívnych dokumentov, domácich ako aj zahraničných zdrojov.

V diplomovej práci som používala aj indukciu a dedukciu, pomocou ktorých som spracovala dostatočný súbor údajov, ktoré nám pomáhajú vytvoriť všeobecnejšie závery pre skúmanú oblasť. Pre lepšiu prehľadnosť som využívala grafické metódy vo forme schém, grafov a tabuliek.

3. SPOLUPRÁCA ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY A TRETIHO SEKTORA V OBLASTI SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Poskytovanie sociálnych služieb v Slovenskej republike prešlo za posledných 20 rokov výraznými zmenami, od štátneho paternalizmu k decentralizácii a k občianskej participácii. V súčasnosti sa presadzuje princíp subsidiarity, konkrétna sociálna aktivita musí odrážať miestne podmienky a potreby obyvateľstva má zabezpečiť ten, kto je najbližšie k danému sociálnemu problému. Samosprávne kraje Slovenskej republiky majú zákonnú povinnosť starať sa o rozvoj svojho územia, o chránenie práv a záujmov svojich občanov. Pri plánovaní sociálneho rozvoja svojho územia vychádzajú z prijatých princípov a zásad presadzovaných v sociálnej politike Európskej únie, hlásia sa k tradičným európskym hodnotám, ako sú boj s chudobou, alebo rovnosť šancí. Svojou prvoradou úlohou považujú pomoc najohrozenejším a najslabším sociálnym skupinám, ktoré si nedokážu sami zabezpečiť základné ľudské potreby pre plnohodnotný život v spoločnosti. Slovenská republika v rámci členstva v EÚ, v Rade Európy, v Medzinárodnej organizácii práce a v Organizácii spojených národov plne rešpektuje medzinárodné záväzky v sociálnej oblasti ratifikované v medzinárodných zmluvách. Preto je povinnosťou každého jednotlivého samosprávneho kraja tieto záväzky implementovať do vlastnej koncepcie rozvoja sociálnych služieb (ďalej koncepcia).

Stratégia koncepcie čerpá a nadväzuje na nasledovné medzinárodné dokumenty a dokumenty prijaté vládou SR:

- Amsterdamská zmluva - zakotvuje princípy sociálnej politiky EÚ.
- Lisabonská stratégia – je programom radikálnej obnovy EÚ v ekonomickej a sociálnej oblasti.
- Spoločné memorandum o inklúzií – prvý oficiálny dokumentom na medzinárodnej úrovni, v ktorom sa SR hlási a zapája do boja proti chudobe v kontexte lisabonskej stratégie. K hlavným prioritám v oblasti sociálnych služieb patrí zabezpečenie ich dostupnosti pre občana, s čím súvisí aj rozširovanie siete poskytovateľov sociálnych služieb, vrátane rozvoja kapacitných možností siete zariadení sociálnych služieb.

- Národná lisabonská stratégia – týka sa predovšetkým stratégie využitia štrukturálnych fondov EÚ v období 2007 – 2013. V rámci sociálnej oblasti základné princípy a ciele stratégie boli:
 - klásť dôraz na spoluzodpovednosť jednotlivca a jeho rodiny za riešenie vlastnej situácie,
 - znižovať absolútnu chudobu,
 - neodrážať jednotlivca sociálnou politikou od aktivity a tvorivej činnosti,
 - udržiavať sociálnu sieť.
- Národná správa o stratégiách sociálnej ochrany a sociálnej inklúzie – cieľom prezentovaným v tomto dokumente je predchádzanie a odstraňovanie chudoby a sociálneho vylúčenia, podpora sociálnej súdržnosti, rovnosť medzi mužmi a ženami, rovnaké príležitosti pre všetkých prostredníctvom dostupných, finančne udržateľných a účinných systémov sociálnej ochrany a politiky sociálnej inklúzie.
- Národný program ochrany starších ľudí – predstavuje rozpracovanie princípov OSN pre starších ľudí do oblastí v rámci vecnej pôsobnosti príslušných ústredných orgánov štátnej správy SR.
- Národný akčný plán na prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách.
- Národná stratégia rodovej rovnosti – v Programovom vyhlásení na obdobie rokov 2006 – 2010, vláda SR sa zaviazala, že pri presadzovaní svojej politiky bude podporovať rovnosť mužov a žien ako dôležitý faktor rozvoja demokracie a realizácie ľudských práv tak, aby sa naplnili záväzky vyplývajúce z Lisabonskej stratégie, ako aj z medzinárodných zmlúv.³³

3.1 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb v Trenčianskom samosprávnom kraji

Trenčiansky samosprávny kraj (ďalej ako „TSK“) poskytuje sociálne služby v takých zariadeniach sociálnych služieb, ktorých zriaďovateľmi sú TSK, obce a mestá; registrované fyzické a právnické osoby. V zmysle kompetenčného zákona bolo

³³ Trenčiansky samosprávny kraj. 2009. Koncepcia rozvoja sociálnych služieb TSK [online]. 2009. Dostupné na internete: http://www.tsk.sk/socialna-pomoc/koncepcia-rozvoja-socialnych-sluzieb-tsk.html?page_id=10342

k 01.07.2002 z Krajského úradu v Trenčíne delimitovaných 7 domov dôchodcov na 8 obcí, nakoľko 1 domov dôchodcov mal vytvorené detašované pracovisko v územnom obvode inej obce. Z okresných úradov bolo na obce delimitovaných 11 zariadení opatrovateľskej služby. V súčasnosti je TSK zriaďovateľom 26 zariadení sociálnych služieb (ďalej len „ZSS“) s právnou subjektivitou, v rámci ktorých poskytuje sociálne služby 2 409 prijímateľom sociálnej služby v nasledovnom členení:

- 9 zariadení typu domov sociálnych služieb,
- 17 kombinovaných zariadení typu zariadenie pre seniorov – domov sociálnych služieb
- 1 zariadenie podporovaného bývania
- 2 útulky,
- 1 zariadenia núdzového bývania.

Obce a mestá TSK sú zriaďovateľmi 21 ZSS, v rámci ktorých poskytujú sociálnu službu 998 poberateľom sociálnych služieb (ďalej ako „PSS“) v nasledovnom členení:

- 12 zariadení opatrovateľskej služby,
- 9 zariadení typu zariadenie pre seniorov
- 2 zariadenia núdzového bývania.

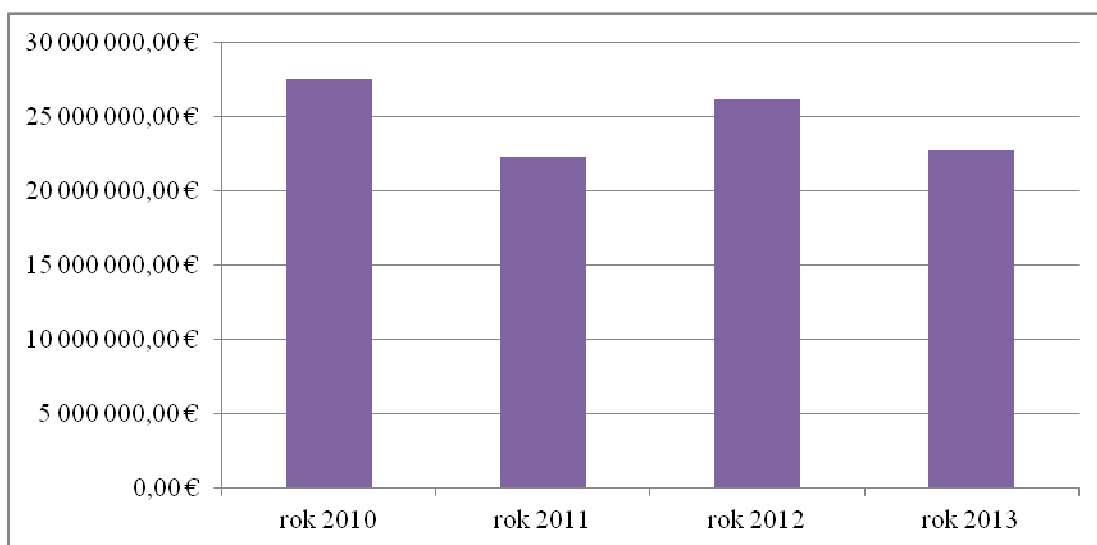
Registrované fyzické a právnické osoby poskytujú sociálne služby v 23 ZSS pre 826 PSS v nasledovnom členení:

- 4 zariadenia pre seniorov
- 10 kombinovaných zariadení typu zariadenie pre seniorov – domov sociálnych služieb,
- 4 zariadenia núdzového bývania
- 5 domov sociálnych služieb,
- 5 útlukov.³⁴

Výdavky TSK na program Sociálne služby znázorňujeme v grafe č. 1.

³⁴ Trenčiansky samosprávny kraj. 2009. Koncepcia rozvoja sociálnych služieb TSK [online]. 2009. Dostupné na internete: http://www.tsk.sk/socialna-pomoc/koncepcia-rozvoja-socialnych-sluzieb-tsk.html?page_id=10342

Graf č 1: Výdavky TSK na program Sociálne služby

Zdroj: Trenčiansky samosprávny kraj. Rozpočet TSK na roky 2010 – 2013., TSK [online] . Dostupné na internete: http://www.tsk.sk/dokumenty/financie/rozpocet-tsk/rozpocet-tsk-na-roky-2010-2012.html?page_id=46228

3.2 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb v Trnavskom samosprávnom kraji

V územnom obvode Trnavského samosprávneho kraja (ďalej len „TTSK“) sa sociálne služby poskytujú v zariadeniach sociálnych služieb, ktorých zriaďovateľmi sú TTSK, obce a mestá a registrované fyzické a právnické osoby. Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK sa nachádzajú v tabuľke č. 1. Okrem Úradu Trnavského samosprávneho kraja sa na poskytovaní sociálnych služieb podieľajú aj nasledujúci zriaďovatelia:

Miestna samospráva

Štátna správa

Neziskové organizácie a cirkevná charita

Miestna samospráva poskytuje v rámci služieb sociálnej starostlivosti najmä: dávky finančnej pomoci, opatrovateľskú službu, spoločné stravovanie, prepravnú službu, zriaďuje domovy dôchodcov a organizuje kultúrny a spoločensky život seniorov. V jednotlivých sídlach TTSK je rozličný rozsah poskytovania týchto služieb a s ich rozličnou kvalitou. Opatrovateľská služba je všeobecne dobre organizovaná,

predovšetkým v mestách. Zriaďovanie domovov dôchodcov je značne rozdielna., v niektorých zariadeniach TTSK táto služba je súčasťou sociálnej starostlivosti, v iných mestách TTSK zabezpečuje len spolufinancovanie týchto služieb. Pritom táto služba je výsostne originálna kompetencia miestnej samosprávy. Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK znázorňuje tabuľka č.1.

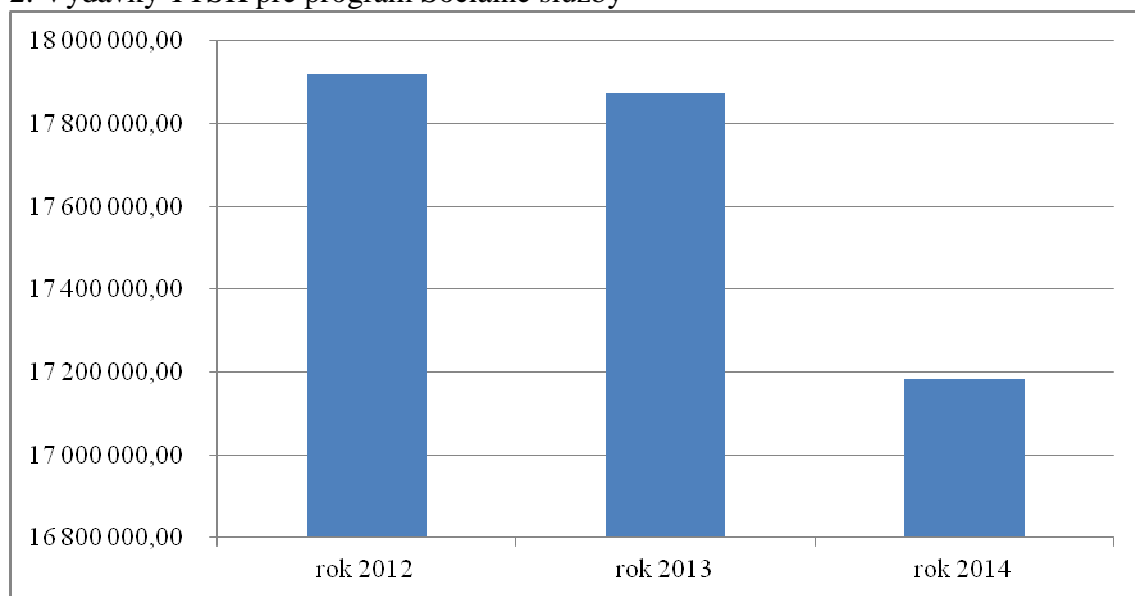
Napriek tomu, že v rámci reformy poskytovania sociálnych služieb došlo k presunu kompetencií zo štátu samosprávy, stále niektoré služby zostávajú v kompetenciách štátnej správy. Je to predovšetkým oblasť sociálnej kurately – evidencia sociálno-patologických javov a rozhodnutie o zabezpečení náhradnej rodinnej starostlivosti.

Významná časť sociálnych služieb TTSK je poskytovaná súkromnými neziskovými organizáciami a cirkevnou charitou. TTSK poskytuje rovnaký finančný príspevok všetkým zariadeniam v plnej možnej výške. Pri súkromných zariadeniach ide aj o ambulantné, aj pobytové formy pomoci. Ich činnosť je veľmi významná z hľadiska doplnenia zariadení vzhľadom na objem potrebných služieb, ale aj diferenciáciu kvality poskytovaných služieb. Zariadenia zriaďované cirkevnými inštitúciami sú zamerané predovšetkým na základné životné potreby sociálne slabšej skupiny obyvateľov. Ich činnosť dopĺňa služby, ktoré sú v kompetenciách miestnej samosprávy³⁵. Zariadenia sociálnych služieb mimo zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK znázorňuje tabuľka č.2.

Program Sociálne služby predstavuje zabezpečenie všetkých kompetencií TTSK na úseku sociálnych služieb – výkony, ktoré vyplývajú z platnej právnej legislatívy. V rámci programu sú financované a realizované nasledujúce podprogramy: Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela, Starostlivosť o občanov so zdravotným postihnutím a seniorov, Grantové aktivity na úseku sociálnej pomoci a Manažment sociálnej infraštruktúry. Výdavky TTSK na program Sociálne služby znázorňuje graf č. 2.

³⁵ :TRITON MANAGEMENT CONSULTANCY. 2008. Stratégia rozvoja sociálnych služieb vo väzbe na územie TTSK. [online]. 2008. Dostupné na internete:< <http://www.trnavavuc.sk/sites/default/files/data/dokumenty/2013/03/strategiasocialnesluzbyttsk.pdf>>

Graf č. 2: Výdavky TTSK pre program Sociálne služby

Zdroj: Trnavský samosprávny kraj. Rozpočet TTSK na roky 2012-2014. TTSK [online] Dostupné na internete: <http://www.trnava-vuc.sk/sk/financie>

3.3 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb v Bratislavskom samosprávnom kraji

Bratislavský samosprávny kraj (ďalej „BSK“) sa pri výkone samosprávy stará o rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Pri plnení úloh snaží sa riešiť nepriaznivú sociálnu situáciu občanov svojho regiónu prostredníctvom:

- zariadení sociálnych služieb, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK,
- obce, právnickej osoby zriadenej obcou alebo založenej obcou (verejný poskytovateľ),
- neverejného poskytovateľa sociálnej služby (nezisková organizácia, občianske združenie, fyzická osoba, živnostník).

V súčasnosti má BSK v zriaďovateľskej pôsobnosti 16 zariadení sociálnych služieb s právnou subjektivitou. Sú to rozpočtové organizácie, ktoré sú svojimi príjmami a výdavkami napojené na rozpočet BSK. V týchto 16 zariadeniach sa kumuluje celkovo 29 druhov sociálnych služieb, s kapacitou 1731 miest, ich presný opis znázorňujeme v tabuľke č. 3.

Tabuľka č.3: Zariadenia sociálnych služieb BSK

Druh sociálnych služieb	Počet	Kapacita
Zariadenie pre seniorov	3	306
Domov sociálnych služieb pre dospelých	7	589
Domov soc. služieb pre deti	1	185
Domov soc. služieb pre deti a dospelých	8	424
Zariadenie podporovaného bývania	3	26
Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	1	20
Útulok	1	4
Nočľaháreň	1	24
Domov na pol ceste	1	2
Zariadenie núdzového bývania	1	6
Rehabilitačné stredisko	2	145
SPOLU:	29	1 731

Zdroj: Bratislavský samosprávny kraj. 2012.Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v BSK. [online]. 2012. Dostupné na internete < <http://www.region-bsk.sk/socialne-sluzby-dokumenty-koncepcne-materialy.aspx>>

K 30.06.2012 bolo na BSK v „Registri poskytovateľov sociálnych služieb“ registrovaných 32 obcí a právnických osôb zriadených alebo založených obcou, ktoré poskytujú sociálne služby uvedené v tabuľke č. 4.

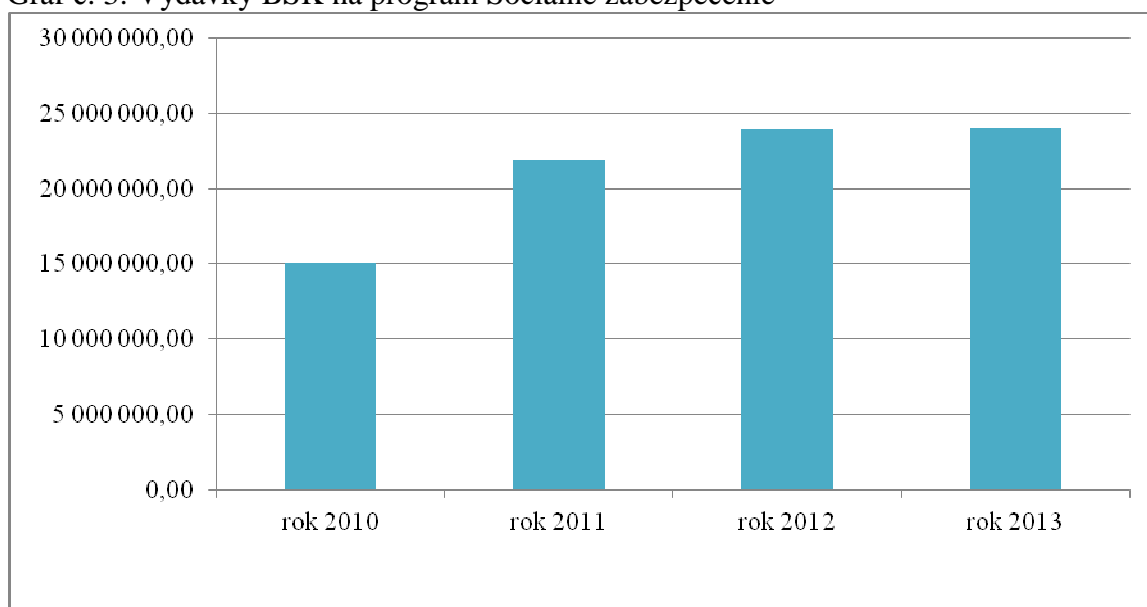
Tabuľka č.4: Sociálne služby poskytované BSK

Poskytované sociálne služby podľa druhu	Počet	Kapacita
Nočľaháreň	1	36
Útulok	1	10
Zariadenie núdzového bývania	1	10
Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	1	10
Zariadenie pre seniorov	11	1 403
Zariadenie opatrovateľskej služby	12	300
Domov sociálnych služieb	1	8
Požičiavanie pomôcok	1	-
Opatrovateľská služba	29	-
Prepravná služba	5	-
Denné centrum	7	-
Jedáleň	7	-
Práčovňa	2	-
Stredisko osobnej hygieny	1	-
Denný stacionár	4	40
SPOLU:	84	1 817

Zdroj: Bratislavský samosprávny kraj. 2012.Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v BSK. [online]. 2012. Dostupné na internete: < <http://www.region-bsk.sk/socialne-sluzby-dokumenty-koncepcne-materialy.aspx>>

Neverejní poskytovatelia dopĺňajú sieť poskytovateľov sociálnych služieb a je zabezpečované na zmluvnom princípe. Jedným z prostriedkov na finančné zabezpečenie činností je finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej služba, pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej osobe pri úkonoch sebaobsluhy. Tieto príspevky sú poskytované iba v prípade, ak ide o neverejného poskytovateľa, ktorý poskytuje sociálnu službu s cieľom nedosiahnuť zisk, a ak o poskytovanie tejto služby BSK ho požiada. K 30.06.2012 bolo na BSK v tzv „Registri poskytovateľov sociálnych služieb“ zapísaných 98 neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, z toho: sociálne služby zabezpečuje 68 a sociálne poradenstvo poskytuje 30 subjektov. V súčasnosti obyvatelia BSK najviac využívali služby spoločenského stravovania. Na druhom mieste sa zaradila opatrovateľská služba, tretiu priečku získala prepravná služba. Sociálna prevencia a krízová intervencia sa využívali v menšej miere. BSK na zabezpečenie všetkých činností v rámci programu Sociálne zabezpečenie financuje nasledovné podprogramy: Zariadenia pestúnskej starostlivosti, Zariadenia sociálnych služieb, Manažment sociálnej infraštruktúry a Príspevky neštátnym subjektom. Výdavky BSK na financovanie programu Sociálne zabezpečenie sú uvedené v grafe č. 3.

Graf č. 3: Výdavky BSK na program Sociálne zabezpečenie

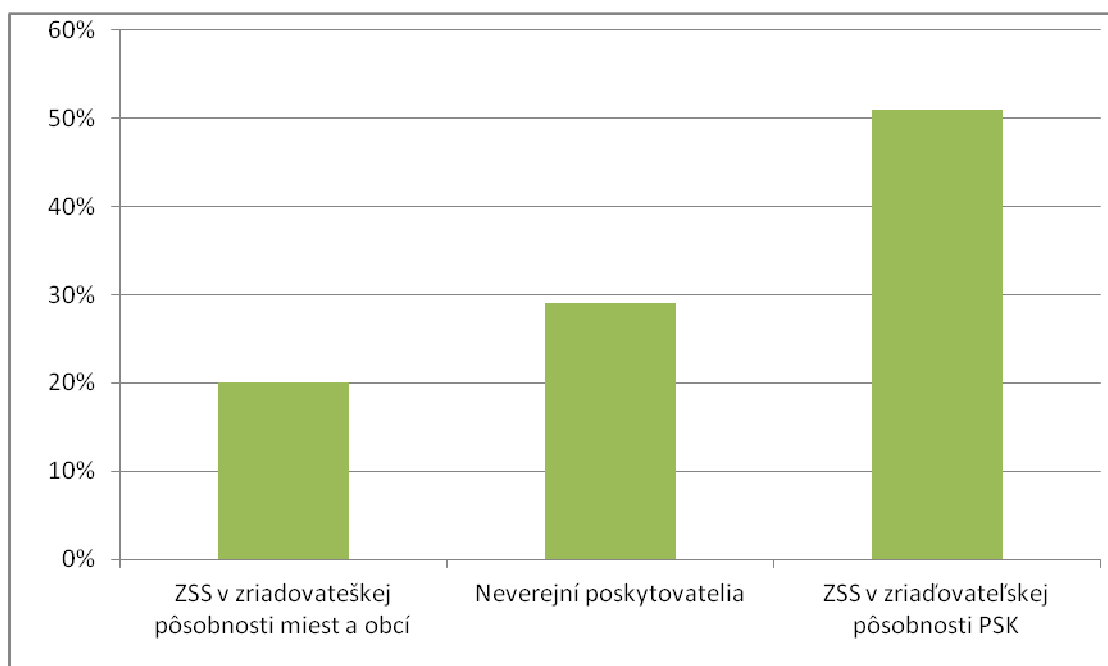

Zdroj: Bratislavský samosprávny kraj. Rozpočet BSK na roky 2010 [online] Dostupné na internete: <http://www.region-bsk.sk/clanok/rozpocet-bsk-549166.aspx>

3.4 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb Prešovského samosprávneho kraja

Prešovský samosprávny kraj (ďalej ako „PSK“) poskytuje sociálne služby prostredníctvom verejných a neverejných poskytovateľov. V zariadeniach sociálnych služieb, ktoré patria do jeho zriaďovateľskej pôsobnosti, disponuje kapacitou 2 316 miest. Obce a mestá majú v zariadeniach sociálnych služieb, ktoré zriadili kapacitu 906 miest. Spolu ^{verejní} poskytovatelia majú vo svojich zariadeniach kapacitu 3 222 miest, celková kapacita neverejných poskytovateľov je 1 329 miest.

Graf č. 4: Podiel Kapacít verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb na území PSK

Zdroj: Prešovský samosprávny kraj. 2009. Konceptia rozvoja sociálnych služieb v PSK. [online]. 2009. Dostupné na internete < <http://www.po-kraj.sk/sk/samosprava/urad/odbor-socialny/poskytovatelia-socialnych-sluzieb/>>

V súčasnej dobe na území PSK sa poskytujú tieto druhy sociálnych služieb s nasledovnou kapacitou:

- domov sociálnych služieb 2 373 miest,
- zariadenie opatrovateľskej služby 170 miest
- zariadenie pre seniorov 1 512 miest
- rehabilitačné stredisko 62 miest

- zariadenie núdzového bývania 69 miest
- útulok 298 miest
- zariadenie podporovaného bývania 40 miest
- nocľaháreň 27 miest

V rámci poskytovaných sociálnych služieb PSK registruje kapacity ambulantnej formy v počte 329 a kapacity pobytovej formy poskytovaných sociálnych služieb v počte 4 222 miest. V súčasnosti sa sociálna služba týždennou formou poskytuje len v domovoch sociálnych služieb, pričom celková kapacita týždennej formy pobytu predstavuje 72 miest.³⁶V oblasti sociálnych služieb zabezpečuje financovanie 27 zariadení s právnou subjektivitou a 28 zariadení bez právnej subjektivity. Výdavky PSK na program Sociálne zabezpečenie znázorňuje graf č. 5.

Graf č.5: Výdavky PSK na program Sociálne zabezpečenie

Zdroj: Prešovský samosprávny kraj. Rozpočet PSK na rok 2010-2013. PSK [online]. Dostupné na internete: <http://www.po-kraj.sk/sk/samosprava/udaje/rozpocet/>

³⁶ Prešovský samosprávny kraj. 2009. Konceptia rozvoja sociálnych služieb v PSK. [online]. 2009. Dostupné na internete < <http://www.po-kraj.sk/sk/samosprava/urad/odbor-socialny/poskytovatelia-socialnych-sluzieb/>>

3.5 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb v Nitrianskom samosprávnom kraji

Nitriansky samosprávny kraj (ďalej ako „NSK“) zabezpečuje poskytovanie sociálnych služieb prostredníctvom:

- zariadení sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK (verejní poskytovatelia),
- zariadení sociálnych služieb, ktoré zriadili alebo založili obce (verejní poskytovatelia),
- neverejných poskytovateľov sociálnej služby.

Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti NSK

Nitriansky samosprávny kraj poskytuje sociálne služby pre obyvateľov kraja v 26 zariadeniach sociálnych služieb vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. Okrem základných činností zariadenia sociálnych služieb vykonávajú aj skupinovú prácu v rámci sociálnej rehabilitácie, kurzy posunkovej reči pre nepočujúcich klientov, psychomotorické nácviky, atď.

Tabuľka č.5 Celkové kapacity v ZSS zriadených Nitrianskym samosprávnym krajom podľa druhu poskytnutej služby

Druh poskytovanej služby	Kapacita k 31.08.2011	Obsadenosť k 31.08.2011
Domov sociálnych služieb	2 638	2 636
Zariadenie pre seniorov	231	231
Špecializované zariadenie	357	357
Zariadenie podporovaného bývania	10	10
Útulok	48	32
Zariadenie dočasnej starostl. o deti	2	2
Zariadenie núdzového bývania	6	3
Domov na pol ceste	18	10
Krízové stredisko	26	20
Integračné centrum	ambulantne	-
Rehabilitačné stredisko	4	4
Spolu	3 340	3 305

Zdroj: Nitriansky samosprávny kraj. 2011. Konceptia rozvoja sociálnych služieb v NSK. [online]. 2011. Dostupné na internete <http://www.uns.sk/files/oblasti/soc_pomoc/koncepcia_rozvoja_soc_sluzieb_2012_2017/koncepcia_rozvoja_socialnych_sluzieb_v_nsk_2012_2017.pdf>

K 31.08.2011 bolo v Registri poskytovateľov sociálnych služieb zapísaných 84 obcí, ktoré poskytujú nasledovné sociálne služby:

Tabuľka č. 6 : Druhy sociálnych služieb a ich celkové kapacity – obce NSK

Druh poskytovanej sociálnej služby	Počet druhov služieb	Kapacita k 31.08.2011
Nočľaháreň	1	8
Útulok	4	139
Zariadenie núdzového bývania	2	48
Zariadenie pre seniorov	14	708
Zariadenie opatrovateľskej služby	4	94
Domov sociálnych služieb	8	159
Opatrovateľská služba	68	-
Prepravná služba	2	-
Denné centrum	3	-
Jedáleň	6	-
Práčovňa	2	-
Stredisko osobnej hygieny	2	-
Denný stacionár	2	40
Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	1	-
Nízkoprahové denné centrum	1	-
SPOLU:	120	1 210

Zdroj: Nitriansky samosprávny kraj. 2011. Konceptia rozvoja sociálnych služieb v NSK. [online]. 2011. Dostupné na internete <http://www.uns.sk/files/oblasti/soc_pomoc/koncepcia_rozvoja_soc_sluzieb_2012_2017/koncepcia_rozvoja_sociálnych_sluzieb_v_nsk_2012_2017.pdf>

K 31.08.2011 bolo na NSK v „Registri poskytovateľov sociálnych služieb“ zapísaných 63 neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, z toho: sociálne služby poskytuje 66 a sociálne poradenstvo poskytuje 6 subjektov. Výdavky NSK na program Sociálne služby znázorňuje graf č. 6.

Graf č. 6: Výdavky NSK na program Sociálne služby

Zdroj: Nitriansky samosprávny kraj. Rozpočet NSK na roky 2010-2013. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.unsk.sk/showdoc.do?docid=162>>

3.6 Analýza sociálnych služieb, sociálnych poradenských a prevenčných aktivít v Banskobystrickom samosprávnom kraji

Banskobystrický samosprávny kraj (ďalej ako „BBSK“) stále pokračuje v procese premeny a vytvárania moderného systému sociálnych služieb. Pôsobnosť v oblasti poskytovania sociálnych služieb a vo výkone opatrení Sociálna ochrana detí a sociálna kuratelia (ďalej ako „SPODaSK“) je rozdelená medzi štát, samosprávny kraj a obec, ÚPSVaR, ktorý je zriaďovateľom detských domovov. Úlohou BBSK je vedenie Registra poskytovateľov sociálnych služieb v BBSK, kde sú zapísaní všetci poskytovatelia sociálnych služieb a sociálneho poradenstva v kraji. Okrem toho zabezpečuje evidenciu akreditovaných subjektov, a ďalších subjektov, ktoré vykonávajú opatrenia SPODaSK v kraji bez akreditácie.

Celkom to predstavuje k 31.12.2010 v Banskobystrickom kraji 214 subjektov, z toho:

- a) 189 subjektov poskytujúcich sociálne služby, a to:
 - 45 zariadení sociálnych služieb s právnou subjektivitou zriadených BBSK
 - 79 obcí, miest a organizácií založených alebo zriadených obcami
 - 1 zariadenie BBSK bez právnej subjektivity
 - 12 neverejných poskytovateľov sociálneho poradenstva
 - 52 neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, z toho 4 poskytujú aj sociálne poradenstvo, 1 vykonáva aj opatrenia SPODaSK
- b) 14 subjektov vykonávajúcich opatrenia SPODaSK
 - 6 zariadení na výkon opatrení SPODaSK, z toho 3 vykonávajú aj opatrenia SPODaSK mimo zariadení
 - 2 akreditované subjekty poskytujúce aj sociálne poradenstvo
 - 5 akreditovaných subjektov vykonávajúcich SPODaSK mimo zariadení
 - 1 zariadenie BBSK bez právnej subjektivity
- c) 11 detských domovov zriadených ÚPSVaR.

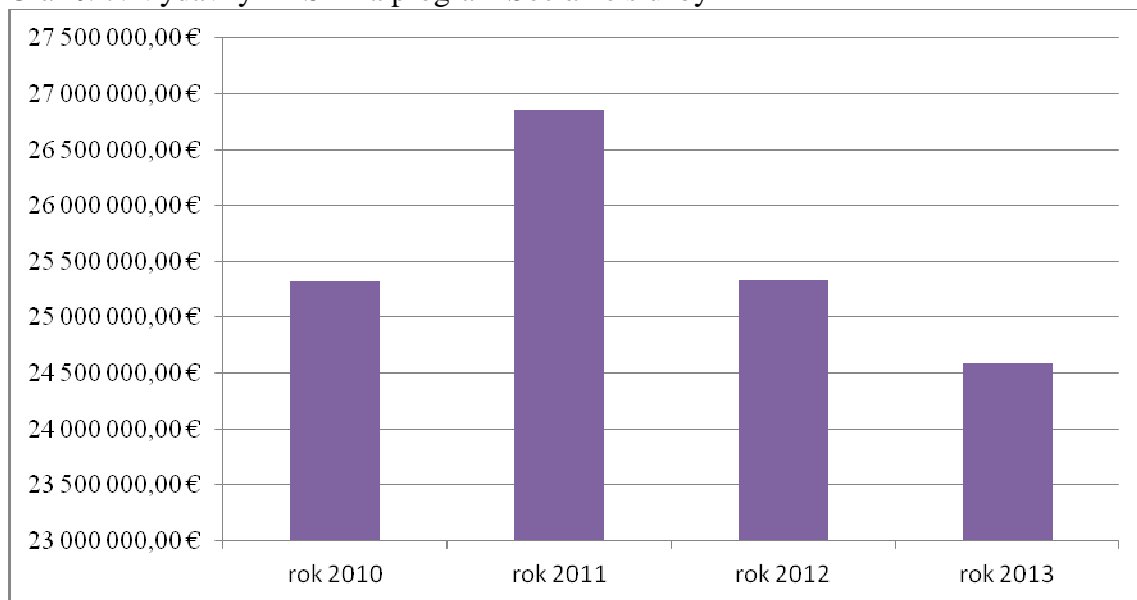
Hlavnou formou poskytovania sociálnych služieb BBSK stále predstavujú zariadenia sociálnych služieb. Celkom je ich v kraji 140 zariadení, z toho 46 zariadení BBSK, 56 zariadení NP (neverejný poskytovateľ poskytujúci sociálne služby a sociálne

poradenstvo) a AS (akreditovaný subjekt vykonávajúci opatrenia SDODaSK), 27 zariadení obcí a 11 zariadení ÚPSVaR. V rámci svojich zariadení BBSK poskytuje rôzne druhy sociálnych služieb, spolu ich je 86, a to 24 domovov sociálnych služieb prevažne pre seniorov, 23 zariadení pre seniorov, 11 domovov sociálnych služieb pre dospelých a 6 domovov pre deti, 7 špecializovaných zariadení, 3 útulky, 1 krízové stredisko, 1 zariadenie núdzového bývania, 2 rehabilitačné strediská, 6 zariadení podporovaného bývania, 1 domov na pol ceste, 1 zariadenie pestúnskej starostlivosti. Celkový počet prijímateľov sociálnych služieb vo všetkých zariadeniach BBSK je 3 167.

K 31.12.2012 BBSK evidoval ďalších 77 subjektov (t.j. neverení poskytovatelia a akreditované subjekty a subjekty vykonávajúce opatrenia SPADaSK), ktoré vhodne dopĺňajú existujúcu sieť sociálnych služieb v kraji. V rámci svojich zariadení poskytujú sociálne služby, a to 8 zariadení pre seniorov, 5 zariadení podporovaného bývania, 32 domovov sociálnych služieb, 2 zariadenia opatrovateľskej služby, 2 rehabilitačné strediská, 1 špecializované zariadenie, 2 domovy na pol ceste, 11 útulkov, 1 nocľaháreň, 3 zariadenia núdzového bývania, 3 krízové strediská, 1 zariadenie dočasnej starostlivosti o deti, 2 resocializačné zariadenia a 4 detské domovy. V týchto zariadeniach je vytvorených 1434 miest, z toho 1289 pre sociálne služby a 145 pre výkon opatrení SPODaSK. V rámci svojich zariadení (celkom 27) verejní poskytovatelia poskytujú rôzne druhy sociálnych služieb, spolu ich je 39, a to 10 domovov sociálnych služieb, 9 zariadení pre seniorov, 8 zariadení opatrovateľskej služby, 2 zariadenia podporovaného bývania, 1 domov na pol ceste, 1 denné centrum, 3 nocľahárne, 2 zariadenia núdzového bývania, 2 útulky a 1 nízkoprahové denné centrum. V týchto zariadeniach je vytvorených 857 miest pre prijímateľov sociálnych služieb. Prehľad o počte miest podľa druhov sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb a o počte miest v zariadeniach znázorňuje tabuľka č.7. Zariadenia sociálnych služieb (ZSS) v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK sú rozpočtové organizácie, ktoré sú svojim rozpočtom napojené na rozpočet zriaďovateľa. Vystupujú buď ako organizácie s právnou subjektivitou alebo bez právnej subjektivity. V oboch prípadoch im BBSK hradí bežné a kapitálové výdavky. BBSK financuje len tie druhy zariadenia sociálnych služieb a sociálne služby, pre ktoré má kompetencie, fakultatívna možnosť financovania aj iných služieb (t.j. služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí) nie je možné z dôvodu

nedostatku zdrojov BBSK v sociálnej oblasti.³⁷ Prehľad o výške finančného príspevku a o počte občanov v zariadeniach neverejných poskytovateľov podľa cieľových skupín občanov a o financovaní ich aktivít v roku 2010 znázorňuje tabuľka č. 8. Výdavky BBSK na program Sociálne služby znázorňuje graf č. 7.

Graf č. 7: Výdavky BBSK na program Sociálne služby

Zdroj: Banskobystrický samosprávny kraj. Financie a rozpočet – záverečný účet BBSK na roky 2012, Návrh záverečného účtu BBSK za rok 2013. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.vucbb.sk/portal/urad-bbsk/financie-a-rozpocet>>

3.7 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb Žilinského samosprávneho kraja

Žilinský samosprávny kraj (ďalej ako „ŽSK“) poskytuje občanom sociálne služby v 40 zariadeniach sociálnych služieb, ktoré sú v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti a s právnou subjektivitou a v 1 zariadení sociálnych služieb (ďalej ako „ZSS“) bez právnej subjektivity. Inštitucionálna, sociálna a zdravotná starostlivosť sa poskytuje prostredníctvom 1979 zamestnancov starším občanom, týraným a osamelým matkám, zdravotne ťažko postihnutým deťom a dospelým, bezdomovcom, celkovo pre 3521 klientom. V ŽSK sa realizuje aj sociálna prevencia a poradenstvo. Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK sú nasledovné:

- domovy sociálnych služieb pre dospelých – 8 zariadení,
- domovy sociálnych služieb pre deti – 10 zariadení,

³⁷ Banskobystrický samosprávny kraj. 2011. Konceptia rozvoja sociálnych služieb v BBSK. [online]. 2011. Dostupé na internete <<http://www.vucbb.sk/portal/urad-bbsk/dokumenty/legislativa-koncepcne-a-strategicke-materialy/koncepcne-materialy>>

- domovy dôchodcov a domovy sociálnych služieb – v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK je 21 zariadení a 9 zlúčených zariadení,
- zariadenie chráneného bývania – 1 zariadenie,
- domovy pre osamelých rodičov – 2 zariadenia, ktoré však neexistujú samostatne, ale sú zlúčené s domom dôchodcov (ďalej ako „DD“) a s domom sociálnych služieb (ďalej ako „DSS“) pre dospelých,
- stanica opatrovateľskej služby – 1 zariadenie, ktoré je zlúčené s DD a DSS pre dospelých,
- zariadenie pestúnskej starostlivosti – poskytuje sa náhradná rodinná starostlivosť najmenej štyrom deťom. ŽSK má zriadené 1 ZSS so 4 deťmi,
- útulok – 2 zariadenia, ktoré sú zlúčené s DD a DSS pre dospelých,
- krízové stredisko – 2 zlúčené zariadenia, z toho 1 v Dolnom Kubíne a 1 v Liptovskom Mikuláši s ambulatným typom starostlivosti,
- organizovanie spoločného stravovania – je organizované v domovoch dôchodcov a domovoch sociálnych služieb.

Celkovú kapacitu zariadení sociálnych služieb podľa okresov znázorňuje tabuľka č. 9. V súčasnosti sa financovanie sociálnej pomoci uskutočňuje v dvoch rovinách:

ZSS v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK sú financované formou finančnej dotácie z rozpočtu ŽSK (z rozpočtu štátu) a formou úhrad za poskytované sociálne služby od občanov bývajúcich v jednotlivých ZSS. Príjmy z úhrad za poskytované služby sa odvádzajú do rozpočtu ŽSK. ŽSK k 31.12.2012 je zriaďovateľom 26 rozpočtových organizácií - zariadení sociálnych služieb (15 zariadení pre seniorov a domov soc. služieb a 11 domovov soc. služieb).

V zariadeniach sociálnych služieb zriadených neštátnymi subjektmi príjmy z úhrad za poskytované služby sú súčasťou rozpočtu ZSS, ktorý je ďalej dotovaný finančnou dotáciou z rozpočtu ŽSK. Z dôvodu platnej legislatívy nie je možné v súčasnosti vytvoriť jednotný systém financovania sociálnej pomoci.³⁸ Výdavky ŽSK na program Sociálne služby znázorňuje graf č. 8.

³⁸ Žilinský samosprávny kraj. 2004. Konceptia rozvoja sociálnych služieb, sociálnej prevencie a sociálneho poradenstva v ŽSK. [online]. 2004. Dostupné na internete <<http://www.regionzilina.sk/sk/samosprava/urad-zsk/odbor-socialnych-veci/koncepcia-socialnych-sluzieb/>>

Graf č.8: Výdavky ŽSK na program Sociálne služby

Zdroj: Žilinský samosprávny kraj. „Záverečný účet ŽSK na roky 2009-2012. [online]. Dostupné na internete < <http://www.regionzilina.sk/sk/samosprava/urad-zsk/odbor-financii/zaverecne-ucty/zaverecny-ucet-2012.html> >

3.8 Analýza súčasného stavu a úrovne poskytovania sociálnych služieb Košického samosprávneho kraja

Košický samosprávny kraj (ďalej ako „KSK“) poskytuje nasledovné sociálne služby:

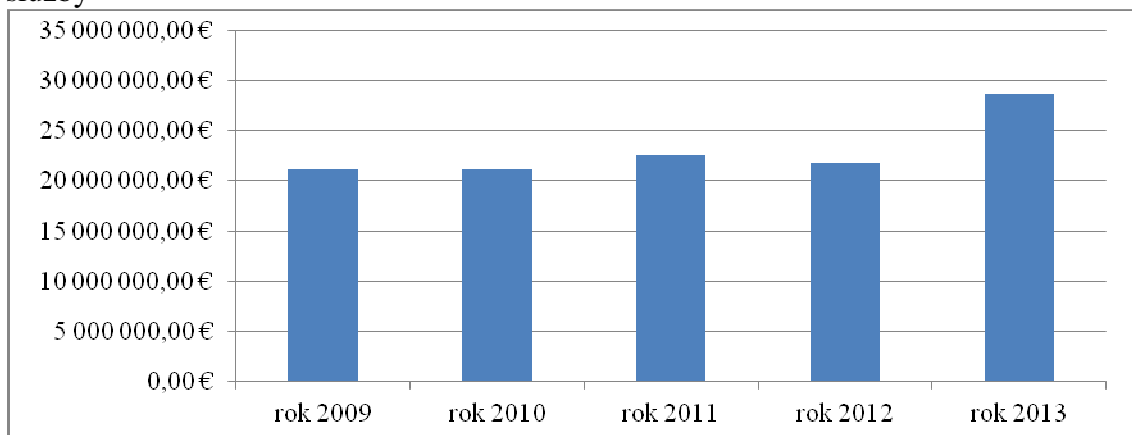
- **Sociálna prevencia a poradenstvo** – táto oblasť poskytovania sociálnych služieb je dobre rozvinutá najmä v Košiciach a Michalovciach. V ostatných okresných mestách kraja však chýbajú poradenské centrá. Väčšina poradenských inštitúcií sa sústreďuje len na určitý typ zdravotného postihnutia – v kraji je celkovo 9 organizácií poskytujúce poradenstvo, z toho 2 pre bezdomovcov, 2 organizácie pre týrané ženy a deti, 3 organizácie pre rodiny v kríze a 2 organizácie pre drogovu závislých.
- **Sociálne služby pre seniorov, domovy dôchodcov (ďalej ako „DD“)** – rozloženie DD je v okresoch Košického kraja takmer rovnomerné, okrem okresu Sobrance, kde tento druh sociálnej služby chýba. Služby pre seniorov znázorňuje tabuľka č. 10.
- **Zariadenia opatrovateľskej služby** – najvyššie percento pokrytia je v okresoch Košice a Gelnica, takáto forma sociálnej služby chýba v Sobranciach a v Michalovciach.

- **Opatrovateľská služba** (ďalej ako „OS“) - potrebu opatrovateľskej služby uspokojujú čiastočne neziskové organizácie a rodinní príslušníci, z ktorých niektorí poberajú za poskytovanie OS v domácnosti príspevok za opatrovanie, ako nástroj štátu na podporu takejto formy sociálnej služby cez kompenzačné príspevky.
- **Domovy sociálnych služieb** (ďalej ako „DSS“) – najsilnejšie obsadenie majú domovy sociálnych služieb rezidenčného typu pre mentálne postihnutých občanov. Takmer úplne chýba chránené bývanie – iba dve zariadenia v okrese Košice a Spišská Nová Ves. Pre telesne postihnutých je zriadený DSS rezidenčného typu a chránené bývanie v Košiciach a pre duševne postihnutých je zriadený DSS v Rožňave a jedno chránené bývanie v Michalovciach. V KSK chýbajú podporné služby (agentúry podporovaného zamestnávania) a vhodné opatrovateľské služby (podporné programy a odľahčovacie služby pre rodiny, ktoré poskytujú pomoc svojim zdravotne postihnutým príbuzným doma).
- **Oblasť azylového bývania** – táto oblasť nenapĺňa predpokladanú potrebu. Situácia je najhoršia u občanov po výkone trestu, pre nich v KSK neexistuje žiadne zariadenie. Na druhom mieste sú osoby závislé na drogách, pre nich sa poskytujú služby v dvoch resocializačných zariadeniach v okresoch Košice a Sobrance. Útulky pre bezdomovcov pokrývajú potreby kraja celkovo na 22 %. Pre matky s deťmi v domove pre osamelých rodičov sú naplnené potreby na 25%, najlepšie v Košiciach na 61% , v Sobranciach na 55% , v Trebišove na 34 %, pričom v ostatných okresoch služby nie sú zriadené³⁹.

Výdavky KSK na program Sociálne služby znázorňuje graf č. 9.

³⁹ Košický samosprávny kraj. 2006. Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v KSK na roky 2007-2013. [online].2006. Dostupné na internete < <http://web.vucke.sk/sk/kompetencie/socialne-veci/koncepcne-materialy/koncepcia-rozvoja-socialnych-sluzieb-kosickom-kraji.html>>

Graf č. 9: Výdavky KSK na program Sociálne služby

Zdroj: Košický samosprávny kraj. Závěrečné účty KSK na roky 2009-2012, Rozpočet KSK na rok 2013. [online]. Dostupné na internete: <http://web.vucke.sk/sk/uradna-tabula/financie/>

4. FINANČNÉ ZABEZPEČENIE SOCIÁLNEJ POMOCI A POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB VO VYBRANÝCH MESTÁCH SLOVENSKA

4.1 Finančné zabezpečenie sociálnych služieb mesta Košice

V roku 2013 výdavková časť programovaného rozpočtu mesta Košice bola spracovaná programovo, t.j. bola rozdelená do 10 programov, ktoré boli ďalej rozpracované do podprogramov a jednotlivých aktivít. Výdavky sú alokované v priamej súvislosti so stanovenými cieľmi a ukazovateľmi.

Sociálne služby vo výdavkovej časti programovaného rozpočtu Košice sú zaradené do podprogramu 1. Finančné zabezpečenie podprogramu 1: Sociálne služby v roku 2013 mesta Košice znázorňuje tabuľka č. 11.

Tabuľka č. 11 Finančné zabezpečenie podprogramu 1: Sociálne zabezpečenie mesta Košice v roku 2013

€	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočné čerpanie k 31.12.2013
Rozpočet podprogramu	6 299 194	5 966 624	5 478 139

Zdroj: Oficiálne stránky mesta Košice.. 2014. Záverečný účet mesta Košice za rok 2013. [online]. 2014. Dostupné na internete <<http://www.kosice.sk/clanok.php?sekcia=ekonomika>>

Sociálne služby poskytované mestom Košice v roku 2013 a ich finančné zabezpečenie boli nasledovné:

Terénna služba – opatrovateľská služba

Túto službu, t.j. opatrovateľskú službu v domácom prostredí klienta, zabezpečovali štyri mestské časti, a to: MČ Košice – JUH, - Sever, - Západ, - Dargovských hrdinov. Bola financovaná transferom z rozpočtu mesta Košice vo výške 746 000 € s cenou 4,25 €/hodinu vykonanej opatrovateľskej služby.

Opatrovateľská služba – neverejný poskytovatelia

Opatrovateľská služba bola zabezpečená 4 neverejnými poskytovateľmi, a to: Homo homini, n.o.; ADCH Košice, Zborová diakonia Cesta nádeje a Gréckokatolícka eparchiálna charita.

Sociálne služby – neverejní poskytovatelia: Zariadenia pre seniorov

Do územného obvodu mesta Košice patria toho času tri zariadenia, ktoré sú nasledovné: Lux, n.o.; Vision plus, n.o. a ADCH Košice. Na uvedené zariadenia je poskytnutá štátna dotácia z MPSVaR SR s finančným príspevkom 320 €/miesto/mesiac na rok 2013 vo výške 472 320 €. V zmysle novely zákona č. 448/2008 o sociálnych službách od 01.03.2012 sa pri poskytovaní finančného príspevku z MPSVaR SR pre mesto Košice neberie ohľad na trvalý pobyt prijímateľa poskytovanej sociálnej služby.

Zariadenia opatrovateľskej služby

Do územného obvodu mesta Košice patria toho času tri zariadenia opatrovateľskej služby, ktoré sú zazmluvnené na kapacitu, a to: Vysokošpecializovaný ústav geriatrický sv- Lukáša 34 miest, ADCH Košice 20 miest a Jesienka 8 miest. Na tieto zariadenia sa poskytuje štátna dotácia z MPSVaR SR s finančným príspevkom 320€/miesto/mesiac pre klientov. Celkom bolo poskytnuté zo štátnej dotácie 238 080 €.

Prepravná služba

Prepravná služba bola zabezpečovaná piatimi neverejnými poskytovateľmi, a to: Homo homini, n.o.; Košická organizácia vozičkárov, Svetielko pomoci, n.o.; Gréckokatolícka charita Košice, Slovenský zväz telesne postihnutých. V roku 2013 z rozpočtu mesta Košice na poskytovanie tejto služby bolo čerpaných 44 506 €.

Sociálne služby – verejní poskytovatelia- MČ, VÚC a iné obce

Ide o 6 miest v ZpS Arkus a 7 miest v ZpS Lux Barca. Mesto Košice v rámci rozpočtu presunulo na základe žiadostí mestských častí Juh a Západ z aktivity opatrovateľská služba na aktivitu zariadenia pre seniorov. Výška týchto prostriedkov na uvedené služby bola 54 000 €.

Ostatné služby pre seniorov – stravovanie dôchodcov a náklady za vypracovanie lekárskeho posudkov

Mesto Košice zabezpečuje stravovanie dôchodcov prostredníctvom mestských častí, ktoré v roku 2013 poslali vyúčtovanie výdavkov na základe požiadaviek občanov vo výške 54 593 €. Náklady na zdravotné výkony na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu boli vo výške 7 918 €.

Tabuľka č. 12: Stravovanie dôchodcov – transfer pre mestské časti

Ukazovateľ výkonnosti	Počet seniorov, ktorým sa poskytne príspevok na stravovanie za mesiac			
	Rok	2011	2012	2013
Plánovaná hodnota				370
Skutočná hodnota		296	367	347

Zdroj: Oficiálne stránky mesta Košice.. 2014. Záverečný účet mesta Košice za rok 2013. [online]. 2014. Dostupné na internete <<http://www.kosice.sk/clanok.php?sekcia=ekonomika>>

Stredisko sociálnej pomoci – Zariadenia pre seniorov, PO a RO s účasťou mesta

Kapacita zariadenia pre seniorov (ďalej len ZpS) je 190 miest. K 31.12.2013 bolo evidovaných 189 prijímateľov sociálnej služby zariadenia pre seniorov. Z celkového počtu prijímateľov je evidovaných 43 mužov a 146 žien. Z uvedeného počtu osôb je 104 mobilných, 39 čiastočne mobilných a 46 imobilných. Bežný transfer z rozpočtu bol poskytnutý vo výške 849 868 € a bol použitý na vykrytie nákladov na tovary a služby, všeobecný materiál, mzdových nákladov, odvodov, na nákup potravín, energie, PHM, na poskytovanie všeobecných a špeciálnych služieb, náhrady na bývanie pre profesionálnu rodinu, poisťné, poplatky a odvody a iné výdavky súvisiace s chodom zariadenia. Na základe zmluvy s Ústredím práce a sociálnych vecí a rodiny Stredisko sociálnej pomoci mesta Košice dostalo dotáciu na rok 2013 vo výške 44 400 € na spolufinancovanie vykonávaní rozhodnutí súdu v Krízovom stredisku. Deti sú do Krízového strediska (ďalej len KS) umiestňované na základe rozhodnutia súdu o predbežnom opatrení. V sledovanom období KS ukončilo poskytovanie starostlivosti 8 deťom, z toho 5 detí sa vrátilo do svojej pôvodnej rodiny a 3 deťom bola nariadená ústavná výchova – boli umiestnené v detskom domove. Počas roka 2013 boli do KS prijaté 4 deti, z toho 1 dieťa bolo umiestnené u profesionálnej matky. Priemerný počet detí umiestnených v KS počas roka 2013 bol 5,3.

Podprogram 2: Sociálna pomoc rodinám

Rozpočet podprogramu 2 vo výdavkovej časti programovaného rozpočtu mesta Košice na rok 2013 znázorňuje tabuľka č.13

Tabuľka č. 13 Finančné zabezpečenie podprogramu 2: Sociálna pomoc rodinám mesta Košice v roku 2013

€	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočné čerpanie k 31.12.2013
Rozpočet podprogramu	719 000	558 910	515 200

Zdroj: Oficiálne stránky mesta Košice.. 2014. Záverečný účet mesta Košice za rok 2013. [online]. 2014. Dostupné na internete <<http://www.kosice.sk/clanok.php?sekcia=ekonomika>>

Rodina a deti

Ide o finančný príspevok na dopravu rodičov, ktorí sa chcú stretnúť s o svojimi deťmi, ktoré sú umiestnené v detských domovoch. Celkom bola preplatená doprava rodičom vo výške 470 €. V roku 2013 sa v rámci tejto aktivity uhradili ešte aj výdavky spojené s finančnou pomocou pre nadané dieťa, ktoré pochádza zo sociálne znevýhodneného prostredia. Najväčšia suma vo výške 41 551 € tvorili príspevky mesta na tvorbu úspor pre deti v zmysle zákona č. 305/2005 Z.Z. v znení neskorších predpisov⁴⁰

Výchova členov rodiny – komunitné centrá

Výdavky mesta Košice v roku 2013 za komunitné centrá na Luníku IX., Herlianskej, Popradskej a Sládkovičovej ulici boli vo výške 11 486 €.

Starostlivosť o ľudí bez domova

Starostlivosť o ľudí bez domova sa poskytovala v nocľahárňach: ADCH Fialkova 26 miest, Oáza – nádej pre nový život s kapacitou 50 miest, ADCH Bosáková 50 miest a ADCH Poľná 20 miest. Na uvedené zariadenia bola poskytnutá štátna dotácia z MPSVaR SR s finančným príspevkom 120 €/miesto/mesiac. Celkom bolo poskytnuté zo štátnej dotácie 210 240 €.

Sociálne pohreby

Výdavky súvisia s nákladmi na pohreby Ľudí, pri ktorých neprejavili záujem rodinní príslušníci, prípadne išlo o neznámu osobu. Celkom mesto Košice uhradilo za sociálne pohreby 17 591 €.

⁴⁰ Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Podprogram 3: Sociálne poradenstvo a prevencia

Rozpočet podprogramu 3 vo výdavkovej časti programovaného rozpočtu mesta Košice na rok 2013 znázorňuje tabuľka č.14

Tabuľka č. 14 Finančné zabezpečenie podprogramu 3: Sociálne poradenstvo a prevencia mesta Košice v roku 2013

€	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočné čerpanie k 31.12.2013
Rozpočet podprogramu	119 000	119 000	118 152

Zdroj: Oficiálne stránky mesta Košice.. 2014. Záverečný účet mesta Košice za rok 2013. [online]. 2014. Dostupné na internete<<http://www.kosice.sk/clanok.php?sekcia=ekonomika>>

Finančný príspevok vo výške 117 000€ pre Psychosociálne centrum – príspevková organizácia bol použitý na zabezpečenie všetkých služieb súvisiacich s chodom zariadenia. V roku 2013 sa realizovala supervízia pre zamestnancov Strediska sociálnej pomoci vo výške 996 €. V rámci ostatných služieb boli uhradené výdavky ako notárske služby za spísanie osvedčenia o priebehu a výsledkoch žrebovania o prenajatí bytov pri losovaní sociálnych bytov a prenájom zasadačky, kde sa losovanie konalo vo výške 156 €.⁴¹

4.2 Komplexná starostlivosť o sociálne znevýhodnené skupiny občanov v kompetencii mesta Bratislava

Finančné zabezpečenie komplexnej starostlivosti o sociálne znevýhodnené skupiny občanov v kompetencii mesta Bratislava obsahuje výdavková časť programového rozpočtu mesta Bratislava. Výdavková časť je spracovaná programovo, je rozdelená do 12 podprogramov. Sociálna pomoc a sociálne služby sú zaradené do podprogramu č.10. Výdavky pre program č. 10 mesta Bratislava obsahuje tabuľka č. 15.

Tabuľka č. 15 Výdavky pre program č. 10 mesta Bratislava

Ukazovateľ	Rozpočet na rok 2012	Rozpočet na rok 2013
Bežné výdavky	10 227 072 €	10 213 790 €
Kapitálové výdavky	963 184 €	527 400 €
Výdavky celkom	11 190 256 €	10 741 190 €

⁴¹ Oficiálne stránky mesta Košice.. 2014. Záverečný účet mesta Košice za rok 2013. [online]. 2014. Dostupné na internete<<http://www.kosice.sk/clanok.php?sekcia=ekonomika>>

Zdroj: Bratislava. 2013. Návrh záverečného účtu hlavného mesta SR Bratislavy 2012. [online]. 2013 Dostupné na internete <http://www.bratislava.sk/vismo/dokumenty2.asp?id_org=700000&id=11037366&p1=11050321>
Štruktúru výdavkov v programe č. 10 znázorňuje tabuľka č. 16.

Tabuľka č. 16: Štruktúra výdavkov v programe č. 10

Štruktúra výdavkov v programe č. 10		Bežné výdavky	Kapitálové výdavky
Podprogram 10.1	Sociálna starostlivosť	9 742 350 €	527 400 €
Podprogram 10.2	Podpora sociálnych aktivít	415 540 €	0
Podprogram 10.3	Sociálna práca s vybranými skupinami	55 900€	0

Zdroj: Bratislava. 2013. Návrh záverečného účtu hlavného mesta SR Bratislavy 2012. [online]. 2013 Dostupné na internete <http://www.bratislava.sk/vismo/dokumenty2.asp?id_org=700000&id=11037366&p1=11050321>

Podprogram 10.1: Sociálna starostlivosť

Štruktúra výdavkov v podprograme č. 10.1 je znázornená v tabuľke č. 17.

Tabuľka č. 17: Štruktúra výdavkov v podprograme č. 10.1

Štruktúra výdavkov v podprograme č. 10.1		Výdavky celkom
Prvok 10.1.1	Dom tretieho veku Polereckého	1 009 920 €
Prvok 10.1.2	Domov jesene života Hanulova	3 155 530 €
Prvok 10.1.3	Petržalský domov seniorov Rusovská	899 471 €
Prvok 10.1.4	Dom seniorov Archa	1 050 314 €
Prvok 10.1.5	Dom seniorov Lamač – na Barine	1 091 500 €
Prvok 10.1.6	Gérium	1 137 000 €
Prvok 10.1.7	Domov pri kríži	1 010 175 €
Prvok 10.1.8	Retest	154 000 €
Prvok 10.1.9	Ubytovňa Fortuna	380 000 €
Prvok 10.1.10	Ubytovňa Kopčany	230 000 €
Prvok 10.1.11	Nocľaháreň Mea Culpa	51 840 €
Prvok 10.1.12	Krízové centrum Budatínska	100 000 €

Zdroj: Bratislava. 2013. Návrh záverečného účtu hlavného mesta SR Bratislavy 2012. [online]. 2013 Dostupné na internete <http://www.bratislava.sk/vismo/dokumenty2.asp?id_org=700000&id=11037366&p1=11050321>

Cieľom podprogramu č. 10.1 je zabezpečiť komplexnú starostlivosť o seniorov v zariadení pre seniorov a zvýšiť kvalitu ich života a poskytnúť opatrovateľskú službu občanom, ktorí pre nepriaznivý zdravotný stav potrebujú pomoc pri zabezpečovaní nevyhnutných životných úkonoch.

Podprogram 10.2: Podpora sociálnych aktivít

Zámerom podprogramu č. 10.2 je pomoc občanom v hmotnej a sociálnej núdzi, riešenie krízových situácií v rodine, základne sociálne poradenstvo, podpora obetí domáceho násillia a úhrada oprávnených nákladov spojených s poskytovaním sociálnej služby v zmysle zákona o sociálnych službách.⁴² Štruktúra výdavkov v podprograme č. 10.2 je znázornená v tabuľke č. 18.

Tabuľka č. 18: Štruktúra výdavkov v podprograme č. 10.2

Štruktúra výdavkov v podprograme č. 10.2		Rozpočet na rok 2013
Prvok 10.2.1	Príspevok verejným i neverejným poskytovateľom sociálnych služieb	356 040 €
Prvok 10.2.2	Príspevok mestským častiam	0
Prvok 10.2.3	Podpora práce s bezdomovcami	40 000 €
Prvok 10.2.4	Podpora obetí násillia	0
Prvok 10.2.5	Grantový program na podporu sociálnych aktivít	19 500 €

Zdroj: Bratislava. 2013. Návrh záverečného účtu hlavného mesta SR Bratislavy 2012. [online]. 2013 Dostupné na internete <http://www.bratislava.sk/vismo/dokumenty2.asp?id_org=700000&id=11037366&p1=11050321>

Príspevky mestským častiam sa v roku 2013 nerozpočtujú vzhľadom na zmenu ich financovania. Mestské časti uzatvárajú zmluvu o poskytnutí príspevku priamo s Ministerstvom práce sociálnych vecí a rodiny SR. V prípade prvku č. 10.2.3 – podpora práce s bezdomovcami, navrhované prostriedky vo výške 40 000 € sú určené v sume 20 000 € na zriadenie stanového tábora počas zimného obdobia, suma 10 000 € na podporu terénnej sociálnej práce a 10 000 € na ostatné aktivity pre ľudí bez prístrešia.

Podprogram 10.3 Sociálna práca s vybranými skupinami

Zámerom tohto podprogramu je podpora aktívneho života seniorov, uľahčiť každodenný život osôb s ťažkým zdravotným postihnutím a nepriaznivým zdravotným stavom, ktoré nie sú umiestnené v zariadeniach sociálnych služieb ale sú doma, podpora rodín a zdravé mesto. Štruktúra výdavkov tohto podprogramu znázorňuje tabuľka č. 19.

⁴² Zákon č. 448/2008Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov

Tabuľka č. 19: Štruktúra výdavkov v podprograme č. 10.3

Štruktúra výdavkov v podprograme č. 10.3		Rozpočet na rok 2013
Prvok 10.3.1	Sociálny komunitný plán	0
Prvok 10.3.2	Podpora aktívneho života seniorov	2 000€
Prvok 10.3.3	Podpora rodín	50 000 €
Prvok 10.3.4	Podpora verejných detských jasí	0
Prvok 10.3.5	Zdravé mesto	3 900€

Zdroj: Bratislava. 2013. Návrh záverečného účtu hlavného mesta SR Bratislavy 2012. [online]. 2013 Dostupné na internete <http://www.bratislava.sk/vismo/dokumenty2.asp?id_org=700000&id=11037366&p1=11050321>

Cieľom prvku č. 10.3.2 – Podpora aktívneho života seniorov je realizácia spoločenských akcií (najmenej 5 akcií) pre seniorov a zabezpečiť tak vhodné podmienky pre ich spoločenskú realizáciu. Zámerom prvku č. 10.3.3 – podpora rodín je vybavenie nízkoprahového denného centra pre deti a rodinu v ubytovni Fortuna vo výške 5 000 € . Suma 45 000 € je potrebná na podporu mnohopočetných rodín.⁴³

⁴³ Zdroj: Bratislava. 2013. Návrh záverečného účtu hlavného mesta SR Bratislavy 2012. [online]. 2013 Dostupné na internete <http://www.bratislava.sk/vismo/dokumenty2.asp?id_org=700000&id=11037366&p1=11050321>

5. DISKUSIA

V diskusií vychádzame z toho, že samosprávne kraje Slovenskej republiky sú priamym poskytovateľom sociálnych služieb, ktoré sú v ich zriaďovateľskej pôsobnosti. Zároveň sú zodpovedné aj za sociálnu politiku v rámci kraja, s čím súvisí aj možnosť využitia nástrojov s ktorými môžu ovplyvňovať rozvoj sociálnych služieb v kraji, aj u neverejných poskytovateľov. Napriek reforme verejnej správy a mnohým úspechom v tejto oblasti v jednotlivých regiónoch Slovenska môžeme konštatovať, že súčasný systém poskytovania sociálnych služieb na Slovensku nie je dokonalý, mal by prejsť komplexnou filozofickou a systematickou zmenou, k lepšej integrácii prijímateľov sociálnych služieb. Najväčšie problémy v oblasti sociálnych služieb v každom samosprávnom kraji sú:

- predovšetkým nedostatok finančných prostriedkov,
- chýbanie niektorých druhov sociálnych služieb, ich nerovnomerné pokrytie v kraji,
- nedostatočná kvalita poskytovaných sociálnych služieb, poradenských a prevenčných aktivít, ktoré nie sú v súlade s požiadavkami prijímateľov sociálnych služieb,
- nedostatok a nerovnomerné pokrytie krajov sociálnymi poradenskými a prevenčnými aktivitami,
- nedostatok terénnych sociálnych služieb a odborných činností.

Na základe teoretických a empirických poznatkov uvedených v tejto bakalárskej práci uvidíme návrhy na riešenie spomínaných problémov:

- zvýšenie objemu bežných výdavkov pre rozpočtové organizácie z rozpočtu obcí a miest a samosprávnych krajov,
- lepšie využitie prostriedkov z grantových programov, štrukturálnych fondov
- zvýšenie objemu nenávratných finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu, dotácie od MPSVaRSR
- zlepšenie kvality poskytovaných služieb – upraviť kapacity zariadení
- zabezpečiť kvalitnú sociálnu starostlivosť občanov vytvorením nových druhov sociálnych služieb – individualizácia ponúkaných služieb.

Prostredníctvom tejto práce som mala možnosť bližšie sa venovať problematike poskytovania a finančného zabezpečenia sociálnych služieb v súčasných podmienkach Slovenska. Napriek viacerým úsiliam v minulosti systém sociálneho zabezpečenia nie je dokonalý, sú potrebné ďalšie reformné kroky.

ZÁVER

Hlavnou úlohou bakalárskej práce bolo využitím teoretických a empirických poznatkov analýza súčasného stavu poskytovania sociálnych služieb orgánmi samosprávy v podmienkach Slovenskej republiky. Skúmala som aj ich finančné zabezpečenie a vzájomnú spoluprácu s orgánmi neziskového, tzv. tretieho sektora.

V teoretickej časti práce (kapitola č. 1) som sa zamerala na štúdium odbornej ekonomickej literatúry v tejto oblasti, venovala som sa najmä oblasti systému sociálneho zabezpečenia, ktorej súčasťou sú sociálne služby. Charakterizovala som oblasti, druhy a formy prístupných sociálnych služieb na území Slovenska a poukázala som na zmenené kompetencie orgánov štátnej správy v rámci reformy verejnej správy. V závere prvej kapitoly som charakterizovala tretí sektor národného hospodárstva, definovala som jeho miesto, postavenie, funkcie, úlohy a význam v národnom hospodárstve. Uvádzala som právne formy tohto sektora a možnosti jeho finančného zabezpečenia. Týmto štúdiom som splnila prvý parciálny cieľ, bez ktorého nebolo možné dosiahnuť splnenie hlavného cieľa bakalárskej práce

Poznatky získané štúdiom odbornej ekonomickej literatúry som využívala v metodické časti (kapitoly 3 a 4) bakalárskej práce. Analyzovala som systém sociálneho zabezpečenia obyvateľstva v každom samosprávnom kraji Slovenskej republiky, nakoľko samosprávne kraje sú priamym poskytovateľom sociálnych služieb, ktoré majú vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. Na analýzu potrebné údaje som získala z prístupných dokumentov označované ako Koncepcie rozvoja sociálnych služieb pre jednotlivé samosprávne kraje, skúmala som ich silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia (tzv. SWOT analýzy). Kvantitatívne som hodnotila systém sociálneho zabezpečenia (verejnými a neverejnými poskytovateľmi) v každom samosprávnom kraji a opísala som finančné nástroje na realizáciu ich zákonom vymedzených aktivít. Používala sme všetky možné dostupné zdroje – rozpočty a záverečné účty vyšších územných celkov (analýza bežných a kapitálových výdavkov pre program Sociálne zabezpečenie, príp. Sociálne služby), štatistické ukazovatele, web stránky, výsledky hospodárenia sociálnych zariadení, programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja miest a obcí a informácie od organizácií tretieho sektora pôsobiace v sociálnej sfére.

Vo štvrtej kapitole som skúmala poskytovanie sociálnych služieb v zariadeniach (verejní aj neverejní poskytovatelia) dvoch vybraných miest Slovenska, v Bratislave

a v Košiciach. Rovnako ako v predchádzajúcej kapitole využívala som predovšetkým analýzu rozpočtov a záverečných účtov obidvoch miest, bežných a kapitálových výdavkov pre rozpočtové programy Sociálna pomoc a sociálne služby. Vykonanou analýzou som splnila druhý parciálny cieľ – opis súčasných možností spolupráce územnej samosprávy a tretieho sektora (neverejní poskytovatelia) v oblasti sociálnych služieb. Tým som dosiahla hlavný cieľ mojej bakalárskej práce.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY:

1. BUKOVÁ, S. 2012. *Financovanie tretieho sektora v SR výzvy a perspektívy*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012. ISBN 978-80-225-3415-4.
2. SIVÁK, R. 2012. *Sociálny rozvoj a kvalita života v kontexte makroekonomickej nerovnováhy*. Bratislava: Trexima. 2012. ISBN 9978-80-225-3398-0
3. REPKOVÁ, K. 2014. *Sociálne služby: zacielené na kvalitu (v kontexte zmien zákona o sociálnych službách od roku 2014)*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2014. ISBN 978-80-7138-138-9
4. REPKOVÁ, K. *Sociálne služby v kontexte komunálnej sociálnej politiky*. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2012. ISBN 978-80-7138-135-8
5. RIEVAJOVÁ, E. a kol. 2013. *Sociálne zabezpečenie*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. 2013. ISBN 978-80-225-3631-8
6. REPKOVÁ, K. 2012. *Politika sociálnych služieb (v kocke)*. Prešov: Prešovská univerzita, 2012. ISBN 978-80-555-0621-0
7. DUBEN, R. 1996. *Neziskový sektor v ekonomike a spoločnosti*. Praha: Codex Bohemia. 1996. ISBN 80-85963-19-1
8. BEŇOVÁ, E. 2002. *Financie verejnoprospešných subjektov*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM. 2002. ISBN 80-225-1300-8
9. SALAMON, L.M. – ANHEIER, H.K. 1996. *Social origins of civil society: Explaining the nonprofit sector cross-nationally*. Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Institute for Policy Studies. 1996. ISBN 1-886333-26-2
10. MAJDÚCHOVÁ, H. 2009. *Neziskové organizácie*. Bratislava.: Stredná odborná škola polygrafická, 2009. ISBN 978-80-89393-12-1
11. STANEK, V. a kol. 2011. *Sociálna politika*. Bratislava: Sprint dva, 2011. ISBN 978.80-89393-28-2
12. CIBÁKOVÁ, V. a kol. 2012. *Ekonomika verejného sektora*. Bratislava: Iura Edition, spol. s r.o., 2012. ISBN 978-80-8078-473-7

Internetové zdroje:

13. Trenčiansky samosprávny kraj. 2009. Konceptia rozvoja sociálnych služieb TSK [online]. 2009. Dostupné na internete: http://www.tsk.sk/socialna-pomoc/koncepcia-rozvoja-socialnych-sluzieb-tsk.html?page_id=10342

14. Trenčiansky samosprávny kraj. Rozpočet TSK na roky 2010 – 2013., TSK [online] . Dostupné na internete: http://www.tsk.sk/dokumenty/financie/rozpocet-tsk/rozpocet-tsk-na-roky-2010-2012.html?page_id=46228
15. Trnavský samosprávny kraj. Rozpočet TTSK na roky 2012-2014. TTSK [online] Dostupné na internete: <http://www.trnava-vuc.sk/sk/financie>
16. TRITON MANAGEMENT CONSULTANCY. 2008. Stratégia rozvoja sociálnych služieb vo väzbe na územie TTSK. [online]. 2008. Dostupné na internete:< <http://www.trnava-vuc.sk/sites/default/files/data/dokumenty/2013/03/strategiasocialnesluzbyttsk.pdf>
17. Bratislavský samosprávny kraj. 2012. Konceptia rozvoja sociálnych služieb v BSK. [online]. 2012. Dostupné na internete <http://www.region-bsk.sk/socialne-sluzby-dokumenty-koncepcne-materialy.aspx>
18. Bratislavský samosprávny kraj. Rozpočet BSK na roky 2010 [online] Dostupné na internete: <http://www.region-bsk.sk/clanok/rozpocet-bsk-549166.aspx>
19. Prešovský samosprávny kraj. 2009. Konceptia rozvoja sociálnych služieb v PSK. [online]. 2009. Dostupné na internete < <http://www.po-kraj.sk/sk/samosprava/urad/odbor-socialny/poskytovatelia-socialnych-sluzieb/>
20. Prešovský samosprávny kraj. Rozpočet PSK na rok 2010-2013. PSK [online]. Dostupné na internete: <http://www.po-kraj.sk/sk/samosprava/udaje/rozpocet/>
21. Zdroj: Nitriansky samosprávny kraj. 2011. Konceptia rozvoja sociálnych služieb v NSK. [online]. 2011. Dostupné na internete<http://www.unsk.sk/files/oblasti/soc_pomoc/koncepcia_rozvoja_soc_sluzieb_2012_2017/koncepcia_rozvoja_socialnych_sluzieb_v_nsk_2012_2017.pdf
22. Nitriansky samosprávny kraj. Rozpočet NSK na roky 2010-2013. [online]. Dostupné na internete: < <http://www.unsk.sk/showdoc.do?docid=162>
23. Banskobystrický samosprávny kraj. 2011. Konceptia rozvoja sociálnych služieb v BBSK. [online]. 2011. Dostupé na internete< <http://www.vucbb.sk/portal/urad-bbsk/dokumenty/legislativa-koncepcne-a-strategicke-materialy/koncepcne-materialy>
24. Banskobystrický samosprávny kraj. Financie a rozpočet – záverečný účet BBSK na roky 2012, Návrh záverečného účtu BBSK za rok 2013. [online]. Dostupné na internete: < <http://www.vucbb.sk/portal/urad-bbsk/financie-a-rozpocet>
25. Žilinský samosprávny kraj. 2004. Konceptia rozvoja sociálnych služieb, sociálnej prevencie a sociálneho poradenstva v ŽSK. [online]. 2004. Dostupné na internete<<http://www.regionzilina.sk/sk/samosprava/urad-zsk/odbor-socialnych-veci/koncepcia-socialnych-sluzieb/>
26. Žilinský samosprávny kraj. .Záverečný účet ŽSK na roky 2009-2012. [online]. Dostupné na internete< <http://www.regionzilina.sk/sk/samosprava/urad-zsk/odbor-financii/zaverecne-ucty/zaverecny-ucet-2012.html>

27. Košický samosprávny kraj. 2006. Konceptia rozvoja sociálnych služieb v KSK na roky 2007-2013. [online].2006. Dostupné na internete<
<http://web.vucke.sk/sk/kompetencie/socialne-veci/koncepcne-materialy/koncepcia-rozvoja-socialnych-sluzieb-kosickom-kraji.html>

28. Košický samosprávny kraj. Závěrečné účty KSK na roky 2009-2012, Rozpočet KSK na rok 2013. [online]. Dostupné na internete: <http://web.vucke.sk/sk/uradna-tabula/financie/>

29. Oficiálne stránky mesta Košice.. 2014. Závěrečný účet mesta Košice za rok 2013. [online]. 2014. Dostupné na internete<<http://www.kosice.sk/clanok.php?sekcia=ekonomika>

30. Bratislava. 2013. Návrh závěrečného účtu hlavného mesta SR Bratislavy 2012. [online]. 2013 Dostupné na internete <http://www.bratislava.sk/vismo/dokumenty2.asp?id_org=700000&id=11037366&p1=11050321

Zákony:

31. Zákon č. 448/2008Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov

PRÍLOHY:

Tabuľka č. 1: Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK

Zariadenie	Okres	Počet klientov	Počet lôžok	Počet klientov v okrese	Počet lôžok v okrese
DSSpD Lehnice	DS	59	63	400	409
DSSpD V.Meder	DS	57	57		
DSSpD Horný Bar	DS	97	99		
DSSpDD Medved'ov	DS	46	47		
DSSpDD Okoč	DS	67	66		
DSSpDD Jahodná	DS	74	77		
DSSpD Košúty	GA	82	85	297	292
DSSpD,DD Sered'	GA	125	125		
DSSpDD Šoporňa	GA	55	55		
DSS pDD Galanta	GA	23	15		
DSSpDD Šintava	GA	12	12		
DSSpDD Pastuchov	HC	30	30		
DSSpD Bojková	SE	48	48	615	647
DSSpD Bor.sv.Jur	SE	54	54		
DSSpD Mor.sv.Ján	SE	103	105		
DSSpD,DD Senica	SE	293	320		
DSSpDD Rohovce	SE	117	120		
DSSpD,DD Holíč	SI	172	179		
DSSpDD Skalica	SI	30	18	202	197
DSSpD Zavar	TT	155	155	155	155

Zdroj: TRITON MANAGEMENT CONSULTANCY. 2008. Stratégia rozvoja sociálnych služieb vo väzbe na územie TTSK. [online]. 2008. Dostupné na internete: <<http://www.trnava-vuc.sk/sites/default/files/data/dokumenty/2013/03/strategiasocialnesluzbyttsk.pdf>>

Tabuľka č.2: Zariadenia sociálnych služieb mimo zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK

Názov subjektu	Druh služby	Kapacita	Okres
Senior n.o., Vojka nad Dunajom	DD	5	DS
	DSS	15	
Vitalita n.o., Lehnice	ZOS	60	DS
Senior Park n.o., Rohovce	DSS	664	DS
TEEN CHALLENGE SLOVAKIA n.o., Sereď	RRS	14	GA
Čistý deň n.o., Galanta	RS	20	GA
SAMARITÁN, Galanta	DSS	34	GA
	DD	11	
Domov sociálnych služieb Horné Saliby	DD	3	GA
	DSS	17	
Domov na pol ceste n.o., Horné Saliby	ZOS	20	GA
TOLERANTIA n.o. Trstice	ZOS	20	GA
	DSS	50	
Nezábudka Pata n.o., Pata	DSS	21	GA
Humanus n.o., Hlohovec	DSS	48	HC
	DD	24	
OZ Pokoj pre dobro, Hlohovec	Útulok – muži	22	HC
	Útulok - ženy	18	
Alzheimercentrum Piešťany n.o., Piešťany	DSS	86	PN
Mesto Piešťany	ZOS	8	PN
	DOR	24	
	Útulok	27	
	Útulok-nočľah	9	
DD a DSS Klas n.o., Vrbové	DD	20	PN
	DSS	45	
ROAD n.o., Bratislava – Tomky	RS	16	SE
Obec Moravský SV. Ján	DD	16	SE
Oáza Života n.o., Senica	DSS	12	SE
	DSS	12	SE
PRO REGIÓN no.o., Senica	DSS det d.p.	25	SE
Nezábudka Kúty n.o., Kúty	DSS	18	SE
	DSS d.p.	5	
Zariadenie sociálnych služieb Senica n.o., Senica	ZOS	28	SE
	útulok	8	
	DOR	21	
Križovatky n.o., Skalica	Útulok	41	SI
Dom pokojnej staroby n.o., Gbely	DD	24	SI
	DSS	60	
	DSS d.p.	5	
Štibor – Mestské centrum soc. služieb n.o., Skalica	Útulok-nočľah	10	SI
DSS Brodské n.o., Brodské	DSS	18	SI
OZ – ADAM, Gbely – Adamov	RS	12	SI
Krízové stredisko, Trnava	KS	32	TT
Stredisko sociálnej starostlivosti, Trnava	ZOS	32	TT

Záujmové združenie RODINA, Trnava	ZOS d.p.	15	TT
	Útulok – ženy	12	
Trnavská arcidiecézna charita, Trnava	DD	25	TT
	ZOS	10	
Stredisko Evanjelickej DIAKONIE Trnava	DSS	30	TT
	DSS d.p.	10	
	DD	10	
DD Voderady	DD	20	TT
Stacionár NÁŠ DOM n.o., Trnava	DSS d.p.	16	TT
ZOS pre ženy, Trstín	ZOS	7	TT

Zdroj: TRITON MANAGEMENT CONSULTANCY. 2008. Stratégia rozvoja sociálnych služieb vo väzbe na územie TTSK. [online]. 2008. Dostupné na internete:< <http://www.trnavavuc.sk/sites/default/files/data/dokumenty/2013/03/strategiasocialnesluzbyttsk.pdf>>

Tabuľka č. 7: Prehľad o počte miest podľa druhov sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb a o počte miest v zariadeniach na výkon opatrení SPADaSK podľa zriaďovateľov v kraji k 31.12.2010

Druh zariadenia	Kompetencie v zmysle platnej legislatívy	Počet miest v jednotlivých druhoch zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon opatrení SPODaSK					
		Spolu počet miest	Z toho				
			BBSK	Obce a mestá	NP	AS	ÚPSVaR
Zariadenie pre seniorov s CP	Obec	1179	813	292	74	0	0
Zariadenie pre seniorov s TP	Obec	2	2	0	0	0	0
Domov soc. služieb prevažne pre seniorov	BBSK	1729	1041	176	512	0	0
Z toho CP		1719	1039	173	507	0	0
TP		0	0	0	0	0	0
AF		10	2	3	5	0	0
Domov soc. služieb prevažne pre dospelých	BBSK	837	595	0	242	0	0
Z toho CP		751	560	0	191	0	0
TP		13	10	0	3	0	0
AF		73	25	0	48	0	0
Domov soc. služieb prevažne pre deti	BBSK	347	282	12	53	0	0
Z toho CP		96	86	10	0	0	0
TP		77	77	0	0	0	0
AF		174	119	2	53	0	0
Špecializované zariadenie prevažne pre seniorov	BBSK	151	147	0	4	0	0
Z toho CP		151	147	0	4	0	0
TP		0	0	0	0	0	0
AF		0	0	0	0	0	0
Špecializované zariadenie prevažne pre dospelých	BBSK	90	90	0	0	0	0
Z toho CP		80	80	0	0	0	0
TP		0	0	0	0	0	0
AF		10	10	0	0	0	0
Špecializované zariadenie prevažne pre deti	BBSK	19	19	0	0	0	0
Z toho CP		3	3	0	0	0	0
TP		7	7	0	0	0	0
AF		9	9	0	0	0	0
Zariadenie podporovaného bývania	BBSK	159	53	58	48	0	0
Zariadenie opatrovateľskej služby	Obec	171	0	159	12	0	0
Z toho CP		171	0	159	12	0	0
TP		0	0	139	12	0	0
AF		0	0	0	0	0	0
Rehabilitačné stredisko	BBSK	51	16	0	35	0	0
Z toho CP		1	1	0	0	0	0

TP		3	3	0	0	0	0
AF		47	12	0	35	0	0
Denný stacionár prevažne pre deti	Obec	9	0	9	0	0	0
Zariadenie núdzového bývania	BBSK	125	13	40	72	0	0
Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	BBSK	7	0	0	7	0	0
Krízové stredisko	BBSK, ÚPSVaR	43	22	0	0	21	0
Integračné centrum	BBSK	0	0	0	0	0	0
Domov na pol ceste	BBSK	46	18	10	18	0	0
Útulok	BBSK	296	52	44	200	0	0
Nocľaháreň	BBSK	57	0	45	12	0	0
Nízkoprahové denné centrum	Obec	12	0	12	0	0	0
Nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu	Obec	0	0	0	0	0	0
Resocializačné stredisko	BBSK	28	0	0	0	28	0
Detský domov	ÚPSVaR	739	0	0	0	96	643
Zariadenie pestúnskej starostlivosti		4	4	0	0	0	0
SPOLU		6101	3167	857	1289	145	643

Zdroj: Banskobystrický samosprávny kraj. 2011. Konceptia rozvoja sociálnych služieb v BBSK. [online]. 2011. Dostupé na internete < <http://www.vucbb.sk/portal/urad-bbsk/dokumenty/legislativa-koncepcne-a-strategicke-materialy/koncepcne-materialy> >

Tabuľka č. 8: Prehľad o výške finančného príspevku BBSK v zariadeniach neverejných poskytovateľov a o financovaní ich aktivít v roku 2012

Cieľová skupina občanov	Počet občanov	Výška finančného príspevku v tis EUR
Seniori a občania so ZP	478	2555
Deti, rodina a jednotlivci v kríze	43	103
Občania bez prístrešia	97	308
Prevenčné a poradenské aktivity pre rôzne cieľové skupiny	X	49
SPOLU	618	3015

Zdroj: Banskobystrický samosprávny kraj. 2011. Konceptia rozvoja sociálnych služieb v BBSK. [online]. 2011. Dostupé na internete < <http://www.vucbb.sk/portal/urad-bbsk/dokumenty/legislativa-koncepcne-a-strategicke-materialy/koncepcne-materialy> >

Tabuľka č. 9 : Celková kapacita zariadení sociálnych služieb podľa okresov v ŽSK

P.č.	Okres	Kapacita (počet lôžok) v zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti			Spolu za okres
		ŽSK	Tzv. „neštátne“	Obce	
1	Bytča	31	25	6	62
2	Čadca	565			565
3	Dolný Kubín	220	26	10	256
4	Kysucké Nové Mesto	140			140
5	Liptovský Mikuláš	228	28	11	267
6	Martin	189	29		218
7	Námestovo	226			226
8	Ružomberok	420	39	15	474
9	Turčianske Teplice	311			311
10	Tvrdošín	186	27		231
11	Žilina	882	125	11	1018
SPOLU		3398	229	53	3750

Zdroj: Žilinský samosprávny kraj. 2004. Konceptia rozvoja sociálnych služieb, sociálnej prevencie a sociálneho poradenstva v ŽSK. [online].2004. Dostupné na internete <<http://www.regionzilina.sk/sk/samosprava/urad-zsk/odbor-socialnych-veci/koncepcia-socialnych-sluzieb/>>

Tabuľka č. 10 Existujúce služby pre seniorov v KSK

	Košice	Košice okolie	Michalovce	Trebišov	Spišská Nová Ves	Rožňava	Gelnica	Sobrance	Spolu
OS	178	452	307	541	264	199	211	153	2305
ZOS	493	10	25	60	27	34	40	0	689
DD	37	122	98	0	17	0	60	0	334
DD+DS									170
S	847	0	291	256	150	160	0	0	4
DPD	0	0	0	0	0	0	0	0	0

OS - opatrovateľská služba

ZOS – zariadenie opatrovateľskej služby

DD – domov dôchodcov

DD+DSS – domov dôchodcov a domov sociálnych služieb

Zdroj: Košický samosprávny kraj. 2006. Konceptia rozvoja sociálnych služieb v KSK na roky 2007-2013.

[online].2006. Dostupné na internete <<http://web.vucke.sk/sk/kompetencie/socialne-veci/koncepcne-materialy/koncepcia-rozvoja-socialnych-sluzieb-kosickom-kraji.html>>

ZOZNAM GRAFOV, SCHÉM A TABULIEK

Graf č.1: Výdavky TSK na program Sociálne služby.....	35
Graf č. 2: Výdavky TTSK na program Sociálne služby.....	37
Graf č. 3: Výdavky BSK na program Sociálne zabezpečenie.....	39
Graf č. 4: Podiel kapacít verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb na území PSK.....	40
Graf č. 5: Výdavky PSK na program Sociálne zabezpečenie.....	41
Graf č. 6: Výdavky NSK na program Sociálne služby.....	43
Graf č. 7: Výdavky BBSK na program Sociálne služby.....	46
Graf č. 8 Výdavky ŽSK na program Sociálne služby.....	48
Graf č. 9: Výdavky KSK na program Sociálne služby.....	49
Schéma č. 1: Princípy poskytovania sociálnych služieb na Slovensku.....	11
Schéma č. 2: Sociálne služby ako súčasť systému sociálnej ochrany na Slovensku.....	12
Schéma č. 3: Základný kompetenčný rámec sociálnych služieb.....	18
Schéma č. 4: Tretí sektor v národnom hospodárstve.....	22
Schéma č. 5: Financovanie organizácií TS na Slovensku.....	27
Schéma č. 6: Parciálne ciele bakalárskej práce.....	30
Tabuľka č.1: Zariadenia sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK	63
Tabuľka č. 2: Zariadenia sociálnych služieb mimo zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK.....	64
Tabuľka č. 3: Tabuľka č.3: Zariadenia sociálnych služieb BSK.....	38
Tabuľka č. 4: Sociálne služby poskytované BSK.....	38
Tabuľka č. 5: Celkové kapacity v ZSS zriadených Nitrianskym samosprávnym krajom podľa druhu poskytnutej služby.....	42
Tabuľka č. 6: : Druhy sociálnych služieb a ich celkové kapacity – obce NSK.....	43
Tabuľka č. 7: Prehľad o počte miest podľa druhov sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb a o počte miest v zariadeniach na výkon opatrení SPADaSK podľa zriaďovateľov v kraji k 31.12.2010.....	66
Tabuľka č. 8: Prehľad o výške finančného príspevku BBSK v zariadeniach neverejných poskytovateľov a o financovaní ich aktivít v roku 2012.....	67

Tabuľka č. 9: Celková kapacita zariadení sociálnych služieb podľa okresov v ŽSK....	68
Tabuľka č. 10: 10 Existujúce služby pre seniorov v KSK.....	68
Tabuľka č. 11: Finančné zabezpečenie podprogramu 1: Sociálne zabezpečenie mesta Košice v roku 2013.....	50
Tabuľka č. 12: Stravovanie dôchodcov – transfer pre mestské časti.....	52
Tabuľka č. 13: Finančné zabezpečenie podprogramu 2: Sociálna pomoc rodinám mesta Košice v roku 2013.....	53
Tabuľka č. 14: Finančné zabezpečenie podprogramu 3: Sociálne poradenstvo a prevencia mesta Košice v roku 2013.....	54
Tabuľka č. 15: Výdavky pre program č. 10 mesta Bratislava.....	54
Tabuľka č. 16: Štruktúra výdavkov v programe č. 10.....	55
Tabuľka č. 17: Štruktúra výdavkov v podprograme č. 10.1.....	55
Tabuľka č. 18: Štruktúra výdavkov v podprograme č. 10.2.....	56
Tabuľka č. 19: Štruktúra výdavkov v podprograme č. 10.3.....	57